

Handboek Wet Kinderopvang

Aanwijzing voor de gebruiker:

- Vanuit de inhoudsopgave van dit document of de 'bookmarks' in de PDF-reader kunt u snel naar de verschillende hoofdstukken en paragrafen klikken.
- Rechts onderaan de pagina kunt u via [NAAR INHOUDSOPGAVE](#) terugkeren naar de inhoudsopgave.
- Wilt u slechts een gedeelte van deze PDF printen, kijk dan in de inhoudsopgave welke pagina's u precies nodig heeft.

Inhoud

1	Voorwoord	6
1.1	Aard handboek	6
1.2	Wet kinderopvang: financiering en kwaliteit	6
1.3	De financiering	6
1.4	Kwaliteit en toezicht	7
2	Kinderopvang: definitie (artikel 1)	9
2.1	Kinderopvang volgens de wet	9
2.2	Wat is kinderopvang	9
	Vormen van kinderopvang	9
	Wanneer is geen sprake van kinderopvang?	9
	Tussenschoolse opvang	9
2.3	Regels om te bepalen of sprake is van kinderopvang	10
	Criteria	10
	Stappen ter bepaling of sprake is van kinderopvang	10
	Gaat het om een kindercentrum?	10
	Is het gastouderopvang?	11
	Beoordeling door de inspecteur	11
2.4	Voorbeelden die al dan niet voldoen aan de definitie van kinderopvang	11
	Zelfstandige ondernemer die kinderen opvangt	11
	Opvang door de school na schooltijd	12
	Gastouder en gastouderbureau zijn partners	12
3	Aanspraak op tegemoetkoming (artikel 5 en 6)	13
3.1	Ouders	13
3.1.1	Definitie van ouder volgens de wet (artikel 1 lid 1)	13
3.1.2	Partnerbegrip (artikel 2 en artikel 6 lid 3)	13
	Partner volgens de Wet inkomstenbelasting	14
	Familieleden	14
	Gezamenlijke huishouding	14
3.1.3	Gescheiden ouders en co-ouders (artikel 7 lid 2)	15
3.1.4	Alleenstaande ouders (artikel 7)	15
3.1.5	Niet-duurzaam gescheiden leven	15
3.1.6	Pleegouders (artikel 1 lid 1 onderdeel i)	15
3.1.7	Partner woont niet in Nederland (artikel 6 lid 2)	16
3.1.8	Bloed- en aanverwanten (artikel 2 lid 2)	16
3.2	Recht op tegemoetkoming	16
3.2.1	Ouder in de zin van de wet (artikel 6)	16
3.2.2	Arbeid in een kalenderjaar (artikel 6 lid 1 sub a)	17
3.2.3	Zelfstandig ondernemers	17
3.2.4	Werk en wonen in het buitenland (artikel 6 lid 1a, artikel 8 lid 2)	17
3.2.5	Doelgroep in het buitenland	18
3.2.6	Belastingplichtig in het buitenland (artikel 6 lid 1a, artikel 8 lid 2)	18

4	De tegemoetkoming (artikel 7 tot en met 21)	19
4.1	Tegemoetkoming volgens de wet	19
4.2	Wat zijn kosten voor kinderopvang?	19
4.3	Bepaling aantal uren per jaar	19
4.4	Hoogte tegemoetkoming	19
4.4.1	Maximum uurtarief (artikel 7 lid 4)	20
4.4.2	Berekening hoogte tegemoetkoming van het Rijk (artikel 7 lid 1)	20
4.4.3	Extra tegemoetkoming (artikel 94)	20
4.4.4	Voormalige subsidieplaats (artikel 95)	20
4.4.5	Tegemoetkoming eenoudergezin (artikel 7 lid 5)	21
4.4.6	Inwoners bij ouders	21
4.4.7	Opvangprijs boven maximum uurtarief (artikel 12 besluit)	21
4.5	Invordering door het Rijk (artikel 36 en 37)	22
5	Bijdrage van werkgevers	23
5.1	De werkgeversbijdrage in de wet	23
5.2	Werkgeversbijdrage onbelast tot eenderde van de kosten	23
5.3	Bruto-netto en cafetariamodel	23
5.4	Fiscale uitvoeringsregeling	24
5.4.1	Bijdrage tot eenzesde	24
5.4.2	Bijdrage boven eenzesde	24
5.5	Werkgeversbijdrage gescheiden ouders	24
5.6	Deblokkering spaarloon	24
5.7	Werkgeversbijdrage zelfstandig ondernemers/directeur grootaandeelhouders	25
5.8	Werkgeversbijdrage bij verlof	25
5.9	Werkgeversbijdrage maar geen recht op tegemoetkoming (artikel 111)	25
5.10	Intermediairs	25
6	Doelgroepen gemeente (artikel 22)	27
6.1	Bijzondere doelgroepen in de Wet	27
6.2	De verschillende doelgroepen	27
	Een ouder zonder partner	27
	Een ouder met partner	28
	Ouders die recht hebben op de extra tegemoetkoming van 3,5% van de gemeente	28
	Statushouders/asielzoekers	29
	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen	29
6.3	Voortzetting van aanspraken (artikel 35)	29
6.4	Studenten	29
	Opleidingen	29
	Deeltijdstudenten	30
	Oudkomers	30
	Particuliere onderwijsinstellingen	30
	Buitenlandse studenten	30
	Promovendi	30
	Nadere informatie	30
6.5	Samenloop	31
	Studenten met een bijbaan	31
	Inkomen uit arbeid en een WWB-uitkering	31
6.6	Taken gemeenten	31
	Storting in gemeentefonds	31
	De aard van de gemeentelijke tegemoetkomingen	31
	Eigen gemeentelijke doelgroepen	32
	Modelverordening VNG	32

7	Doelgroepen UWV (artikel 29)	33
7.1	Bijzondere doelgroepen in de wet	33
7.2	De verschillende doelgroepen	33
	Een ouder zonder partner	33
	Een ouder met partner	33
7.3	Bijzondere situaties	34
	Student en een uitkering UWV	34
	Werk en WAO	34
	Overgangsregeling UWV	34
	Reïntegratietraject voor enkele dagen per week	34
	Voortzetting van aanspraken van ouders	34
8	Aanvraag tegemoetkoming (artikel 9)	35
8.1	De voorlopige toekenning (artikel 10)	35
8.2	Clausule	35
8.3	Het invullen van de aanvraag	35
8.3.1	Toetsingsinkomen (artikel 8)	35
8.3.2	Sociaal-fiscaal nummer (artikel 19)	36
8.3.3	Uitbetaling niet aan aanvrager	36
8.4	Betaling	36
8.5	Aanvraag lopende het jaar	36
8.5.1	Uitbetaling ineens	36
8.6	Tussentijdse wijzigingen	36
8.6.1	Voortzetting dagopvang naar buitenschoolse opvang	36
8.6.2	Nog niet vastgestelde werkgeversbijdrage	37
	Te hoge schatting	37
	Te lage schatting	37
8.6.3	Het kind wordt vier maar blijft nog op de dagopvang (artikel 1 lid b en c Besluit bekostiging)	37
	Artikel 1 lid b van het Besluit bekostiging	37
8.7	Definitieve opgaaf (artikel 13)	38
8.7.1	Uitstelregeling	38
8.8	Heffingsrente (artikel 14)	38
8.9	Bezwaar maken	38
8.10	Aanvraag voor het volgende jaar	38
9	Melding en registratie	39
9.1	Melding en registratie (artikel 45)	39
9.1.1	Gastouderbureaus	39
9.1.2	Innovatieve kinderopvang	39
9.1.3	Melding	40
9.2	Register (artikel 46)	40
9.2.1	Wijzigingen register (artikel 47)	41
9.2.2	Kindercentra in het buitenland (artikel 48)	41

10	Kwaliteit	43
10.1	Verantwoorde kinderopvang (artikel 49)	43
10.2	Verklaring omtrent het gedrag (artikel 50)	43
10.2.1	Uitzendkrachten	43
10.2.2	Gastouders	43
10.2.3	Aanvragen	44
10.2.4	Geldigheid	44
10.3	Risico-inventarisatie (artikel 51)	44
10.4	Schriftelijke overeenkomst (artikel 52)	45
10.5	Eisen administratie kinderopvangorganisatie (artikel 53)	45
10.6	Voertaal (artikel 55)	46
10.7	Medezeggenschap ouders	46
10.8	Beleidsregels kwaliteit kinderopvang	46
10.8.1	Kwaliteit kindercentra	47
	Pedagogisch beleidsplan	47
	Groepsgrootte dagopvang en buitenschoolse opvang	47
	Verblijfruimten, slaapruimten en buitenspeelruimten	47
	Risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid	47
	Beroepskwalificatie personeel	47
	Verklaring omtrent het gedrag	47
10.8.2	Kwaliteit gastouderbureaus en gastouderopvang	48
	Pedagogisch beleidsplan	48
	Risico-inventarisatie	48
	Huisbezoeken	48
	Beroepskwalificatie personeel	48
	Verklaring omtrent gedrag	48
10.9	Wet klachtrecht cliënten zorgsector	48
11	Toezicht	49
11.1	Aanwijzen toezichthouder (artikel 61)	49
11.2	Rol toezichthouder	50
11.3	Soorten inspecties (artikel 62)	50
11.3.1	Inspectie na melding	50
11.3.2	Jaarlijkse inspectie	51
	Interview oudercommissie	51
	Veiligheid en gezondheid	51
11.3.3	Onaangekondigde inspectie	51
11.3.4	Nader onderzoek	52
11.3.5	Gastouderopvang	52
11.3.6	Innovatieve kinderopvang	52
11.4	Werkwijze toezichthouder (artikel 62)	52
	Afwijken van de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang	53
	Speelruimte	53
	Buitenspeelruimte	53
	Achterwacht	53
	Pedagogisch beleidsplan	53
11.5	Rapportage GGD-inspecteur (artikel 63)	54
11.6	Beleidsregels werkwijze toezichthouder	54
	Toetsingskaders	54

12	Handhaving	55
12.1	Opsporing	55
12.2	Bestuurlijke boete	55
12.3	Bezwaar	56
12.4	Verslag gemeente	56
13	Tweedelijns toezicht	57

De bijlages kunt u apart downloaden via www.szw.nl

Bijlage 1	De Wet kinderopvang
Bijlage 2	Besluit tegemoetkoming kosten kinderopvang
Bijlage 3	Tijdelijk besluit Innovatieve kinderopvang
Bijlage 4a	Regeling Wet kinderopvang
Bijlage 4b	Wijziging Regeling Wet kinderopvang
Bijlage 5	Fiscale uitvoeringsregeling
Bijlage 6	Fiscale regeling bemiddelingskosten
Bijlage 7a	Beleidsregels kwaliteit kinderopvang
Bijlage 7b	Wijziging beleidsregels kwaliteit kinderopvang
Bijlage 8a	Beleidsregels werkwijze toezichthouder
Bijlage 8b	Wijziging Beleidsregels werkwijze toezichthouder
Bijlage 9	Toetsingskader voor dagopvang
Bijlage 10	Toetsingskader voor buitenschoolse opvang
Bijlage 11	Toetsingskader voor gastouderopvang
Bijlage 12	Selectie formulier
Bijlage 13	Veiligheidsmanagement methode voor de kinderdagverblijven
Bijlage 14	Veiligheidsmanagement methode voor de buitenschoolse opvang
Bijlage 15	Veiligheidsmanagement methode voor gastouderopvang
Bijlage 16	Gezondheidsmanagement methode voor de Kinderopvang
Bijlage 17	Gezondheidsmanagement methode voor de Gastouderopvang
Bijlage 18	Gezondheidsmanagement methode voor de Buitenschoolse opvang
Bijlage 19	Kwaliteit handhaven in de kinderopvang; Op weg naar een transparant handhavingsbeleid

1 Voorwoord

1.1 Aard handboek

Dit - digitale - handboek kinderopvang is bedoeld voor medewerkers van gemeenten, waaronder GGD-inspecteurs, van kinderopvangorganisaties en ook voor oudercommissies, bemiddelaars en andere voorlichtende organisaties uit de branche. Zij vinden hier een toelichting op de Wet kinderopvang en de regelingen die daarvan afgeleid zijn.

Deze toelichting is gebaseerd op vragen die gesteld zijn aan het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Belastingdienst en het Programmabureau Implementatie Wet kinderopvang. Dat betekent dat niet elk artikel uit de wet wordt toegelicht, maar alleen die artikelen en bepalingen waarover vragen zijn gesteld. Dit handboek geeft daarmee de stand weer van de uitleg van de wet per 1 mei 2005. De tekst van het handboek is geautoriseerd door het ministerie van SZW en de Belastingdienst.

Hieronder staan de hoofdlijnen van de Wet kinderopvang en in welke hoofdstukken meer informatie over specifieke onderwerpen te vinden is.

1.2 Wet kinderopvang: financiering en kwaliteit

Het uitgangspunt van de wet is de centrale positie van de ouders. Op basis daarvan regelt de Wet kinderopvang twee zaken:

- de financiering van de kosten van kinderopvang;
- de kwaliteit van de kinderopvang en het toezicht daarop.

De wet gaat ervan uit dat de ouders, de werkgevers en het Rijk de kosten van kinderopvang samen opbrengen. De bijdrage van werkgevers in de kosten is vrijwillig. Als ze aan bepaalde voorwaarden voldoen kunnen ouders een tegemoetkoming van de overheid krijgen. De hoogte van deze tegemoetkoming is afhankelijk van het toetsingsinkomen van het huishouden.

Bij de regelgeving over kwaliteit en toezicht is het uitgangspunt landelijke kwaliteitseisen en een uniforme werkwijze voor het toezicht. De wet bevat een aantal algemene en specifieke bepalingen over de kwaliteit van kinderopvang. De belangrijkste daarvan is dat de exploitant van een kindercentrum of gastouderopvang verantwoorde kinderopvang moet bieden. In de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang is nader uitgewerkt wat die verantwoorde kinderopvang inhoudt. De GGD houdt toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang. De handhaving is een taak van de gemeenten.

1.3 De financiering

De wet regelt dat het Rijk meebetaalt aan de kosten voor kinderopvang. Dit geldt voor gezinnen waarbij beide ouders werk en de zorg voor kinderen combineren. Hoofdstuk 3 gaat over de voorwaarden waaraan ouders moeten voldoen om in aanmerking te komen.

De tegemoetkoming van het Rijk is een percentage van de kosten van kinderopvang. De hoogte van het percentage is afhankelijk van het inkomen van het gezin. Hoe lager dat inkomen, hoe hoger de overheidsbijdrage. Ook het aantal kinderen in een gezin dat gebruik maakt van kinderopvang is bepalend voor de hoogte van deze tegemoetkoming. Om te voorkomen dat kinderopvang voor grote gezinnen te duur wordt, betaalt het Rijk vanaf het tweede kind meer mee. Ook de maximale uurprijs van de opvang bepaalt de hoogte van de tegemoetkoming. In hoofdstuk 4 leest u meer over de hoogte van de tegemoetkoming van het Rijk.

De wet gaat er van uit dat werkgevers een bijdrage in de kosten voor kinderopvang aan hun werknemers betalen. Gaat het om twee ouders met ieder een eigen werkgever, dan veronderstelt de wet een bijdrage van in totaal ($2 \times 1/6 =$) eenderde van de kosten. Dit is echter niet verplicht. **Hoofdstuk 5** gaat in op die werkgeversbijdrage.

Als er geen bijdrage van de werkgevers is of deze is minder dan eenderde, dan compenseert het Rijk dit gedeeltelijk. Deze compensatie is voor inkomens boven 1,5 keer modaal tijdelijk. Dit heet de 'extra tegemoetkoming'. Zie ook § 4.4.3.

In het geval van eenoudergezinnen, waar dus per definitie één werkgeversbijdrage van eenzede deel ontbreekt, betaalt het Rijk dat ontbrekende werkgeversdeel. Daarbij wordt rekening gehouden met de maximale uurprijs die voor de tegemoetkoming in aanmerking komt. Zie ook § 3.1.4.

Wanneer één of beide ouders niet werken kunnen ze in bepaalde situaties toch een tegemoetkoming krijgen. Het gaat dan om ouders die een uitkering van gemeente of UWV combineren met een reïntegratietraject. Ook geldt dit voor een aantal andere doelgroepen die geen werkgever hebben. In deze situaties draagt de gemeente of het UWV voor eenzede deel bij in de kosten. Hoofdstuk 6 gaat over de doelgroepen van de gemeenten; hoofdstuk 7 over de doelgroepen van het UWV.

De ouder vraagt de tegemoetkoming van het Rijk aan bij de Belastingdienst. Hoofdstuk 8 gaat over de aanvraagprocedure.

1.4 **Kwaliteit en toezicht**

Kindercentra en gastouderbureaus in de zin van de wet moeten aan kwaliteitseisen, zoals opgenomen in de Wet kinderopvang en in de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang voldoen. De eerste eis is dat zij zich melden en laten registreren bij de gemeente. In hoofdstuk 9 wordt beschreven hoe dat in z'n werk gaat.

De belangrijkste kwaliteitseis in de Wet kinderopvang is dat de houder van een kindercentrum of gastouderbureau verantwoorde kinderopvang moet bieden c.q. ervoor moet zorgen dat die wordt geboden. Daarnaast bevat de wet nog een aantal bepalingen over kwaliteit, alsmede een aantal bepalingen die zijn uitgewerkt in de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang.

Ondernemers die zich aan de regels houden, mogen ervan uitgaan dat zij verantwoorde kinderopvang bieden. Maar er is ook ruimte om verantwoorde kinderopvang op een andere manier uit te werken. De houder van een kindercentrum of gastouderbureau moet dan wel aan kunnen tonen dat dit alternatief tot gelijkwaardige of betere kinderopvang leidt. Hoofdstuk 10 gaat daarover.

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op en de naleving van de kwaliteitseisen. De inspecties worden uitgevoerd door de GGD'en. In de Beleidsregels werkwijze toezichthouder kinderopvang wordt de werkwijze van de toezichthouder beschreven. Verder verplichten deze beleidsregels de toezichthouder om te werken aan de hand van voorgeschreven toetsingskaders voor de dagopvang, de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang. Deze toetsingskaders zijn te vergelijken met -in dit geval verplicht te gebruiken- checklists. In hoofdstuk 11 wordt daar verder op ingegaan.

De toezichthouder stelt over elke inspectie een rapport op. Dit rapport is openbaar. Wanneer het schort aan de kwaliteit van de opvang bepaalt de gemeente op basis van het rapport, het advies van de inspecteur en op basis van het gemeentelijk handhavingsbeleid welke maatregelen genomen zullen worden. De gemeente is dus verantwoordelijk voor de handhaving. De wet geeft onder meer aan welke sancties de gemeente kan treffen. Zie hoofdstuk 12.

In hoofdstuk 13 tenslotte wordt beschreven hoe de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) als tweedelijns-toezichthouder namens de minister van SZW gaat toezien op het toezicht en de handhaving door de gemeenten.

2 Kinderopvang: definitie (artikel 1)

2.1 Kinderopvang volgens de wet

De bepaling of iets kinderopvang is, is om twee redenen belangrijk. Op de eerste plaats komt men alleen in aanmerking voor een tegemoetkoming van het Rijk, gemeente of UWV als gebruik wordt gemaakt van kinderopvang volgens de wet. Op de tweede plaats zijn de kwaliteitsbepalingen van de wet en het toezicht daarop alleen van toepassing op voorzieningen die onder de definitie van de Wet kinderopvang vallen.

2.2 Wat is kinderopvang

De Wet kinderopvang definieert kinderopvang als “het bedrijfsmatig of anders dan om niet verzorgen en opvoeden van kinderen tot de eerste dag van de maand waarop het voortgezet onderwijs voor die kinderen begint”.

Vormen van kinderopvang

Vormen van kinderopvang in de zin van de wet zijn:

- Kinderopvang in een kindercentrum (dagopvang van 0- tot 4-jarigen of buitenschoolse opvang van 4- tot en met 12-jarigen). Het aantal kinderen speelt daarbij geen rol. Een kindercentrum kan ook in een woning gevestigd zijn.
- Kinderopvang die plaatsvindt op het woonadres van de vraag- of gastouder. Deze vorm van kinderopvang komt tot stand door tussenkomst van een gastouderbureau, wordt verzorgd door een ander dan de ouder/verzorger en behelst ten hoogste vier niet-eigen kinderen (gastouderopvang) danwel ten hoogste zes niet-eigen kinderen (innovatieve kinderopvang).
- Kinderopvang in ouderparticipatiecrèches. Dit zijn kindercentra waar de ouders zelf de opvang onbezoldigd verzorgen.

Dagopvang en buitenschoolse opvang (artikel 1 lid b en c Besluit bekostiging)

Dagopvang is opvang van kinderen tot de leeftijd waarop zij naar het basisonderwijs gaan. Buitenschoolse opvang is opvang voor of na de dagelijkse schooltijd, op vrije dagen of middagen en in de schoolvakanties. Buitenschoolse opvang is bestemd voor kinderen op de basisschool tot aan de eerste dag van de maand dat zij naar het voortgezet onderwijs gaan. Bepalend is dus niet de leeftijd van het kind, maar het moment waarop het kind naar de basisschool respectievelijk het voortgezet onderwijs gaat.

Wanneer is geen sprake van kinderopvang?

Tot kinderopvang worden niet gerekend:

- het toezicht houden op schoolgaande kinderen tijdens hun middagpauze (tussenschoolse opvang of overblijven) ook niet als deze opvang plaats vindt in een kindercentrum of bij een gastouder;
- verzorging en opvoeding in een peuterspeelzaal. Hieronder wordt verstaan: een voorziening waarin uitsluitend kinderen, vanaf de leeftijd van twee jaar tot het tijdstip waarop zij kunnen deelnemen aan het basisonderwijs, verblijven in een speelgroep;
- verzorging en opvoeding die plaatsvindt in het kader van de Wet op de jeugdzorg;
- informele opvang door een au pair, familie, vrienden of een buurvrouw;
- avondje oppas;
- activiteitengebonden opvang, bijvoorbeeld tijdens een congres, een manifestatie of op de sportschool.

Tussenschoolse opvang

Opvang tussen de middag van kinderen die op de basisschool zitten wordt niet gerekend tot kinderopvang, ook niet als deze opvang plaats vindt in een kindercentrum of bij een gastouder (zie ook: Besluit tegemoetkoming kosten kinderopvang, artikel 1).

2.3 Regels om te bepalen of sprake is van kinderopvang

Criteria

De Wet kinderopvang kent de volgende criteria waarmee kan worden beoordeeld of sprake is van kinderopvang:

- er moet voor worden betaald;
- de opvang is bedrijfsmatig georganiseerd;
- de opvang biedt verzorging en opvoeding van kinderen tot de eerste dag van de maand waarop het voortgezet onderwijs voor die kinderen begint.

De volgende vragen zijn dus relevant:

- Wordt er betaald? Zo ja, dan hoeft niet te worden beoordeeld of sprake is van bedrijfsmatige opvang. De hoogte van de betaling doet daarbij niet ter zake.
- Is de opvang bedrijfsmatig? Dat wil zeggen: de opvang is bedrijfsmatig georganiseerd, er is (gekwificeerd) personeel, verantwoorde huisvesting, etc. De bedrijfscreche is een voorbeeld van bedrijfsmatige opvang zonder dat daar een betaling tegen over staat.
- Gaat het om verzorging en opvoeding van kinderen tot circa 12 jaar? Opvang die louter bestaat uit verzorging of kortstondige opvang, is dus geen kinderopvang in de zin van de wet. Bijvoorbeeld in een winkelcentrum, bij een evenement of bij een sportcentrum: ook al is die opvang de hele week open, er komen voortdurend andere kinderen. Kinderen komen daar immers niet meerdere dagdelen per week terwijl de ouders werken; ook wordt daar geen opvoeding en verzorging geboden. Ook bij incidentele (dat wil zeggen: niet elke week) opvang is geen sprake van opvoeding en verzorging.

Dus: alleen als betaald wordt voor de opvang of de opvang bedrijfsmatige opvang is én er wordt verzorging en opvoeding geboden aan kinderen tot circa 12 jaar, dan betreft het in de regel kinderopvang zoals in de wet bedoeld.

Stappen ter bepaling of sprake is van kinderopvang

Aan de hand van de hierboven geschetste criteria met betrekking tot reguliere kinderopvang kunnen praktijkvoorbeelden langs de meetlat worden gelegd.

In de praktijk kan men ingewikkelde situaties aantreffen die net wel of net niet onder de Wet kinderopvang vallen. Het kan bijvoorbeeld gaan om verzorging en opvoeding van kinderen tot ongeveer 12 jaar tegen betaling, die echter op een zodanige wijze is georganiseerd dat het toch geen kinderopvang is in de zin van de Wet kinderopvang.

Wanneer de GGD-inspecteur er op basis van de criteria niet uitkomt, dient hij nader te kijken naar de wijze waarop de opvang is georganiseerd en in hoeverre de opvang past in één van de twee vormen die de Wet kinderopvang kent: opvang in een kindercentrum of gastouderopvang.

Gaat het om een kindercentrum?

Om dat te kunnen vaststellen kunnen bijvoorbeeld vragen worden gesteld zoals:

- Is het een onderneming (inkomen door kinderopvang, overeenkomsten met de ouders, etc.)?
- Als het gaat om opvang in een woonhuis: is er een aparte ruimte ingericht voor kinderopvang?
- Heeft het kindercentrum een houder, is er personeel?
- Biedt het centrum structurele opvang met een zekere regelmaat?
- Vindt de opvang plaats tijdens werktijden van de ouders?
- Afficheert de houder zich als kinderopvang (bijvoorbeeld via reclame, advertenties in de supermarkt, een website of een bord naast de deur)?
- Worden er meer kinderen opgevangen dan in een normale gezinssituatie gebruikelijk is?

Maar ook andere vragen kunnen worden gesteld om te bepalen of sprake is van een kindercentrum. Bij één of meer positieve antwoorden kan al sprake zijn van een kindercentrum.

Is het gastouderopvang?

Opvang thuis door een particulier is nog niet per definitie gastouderopvang.

Doorslaggevend is of een gastouderbureau de opvang tot stand brengt en begeleidt.

Dat kan ook een franchisegever zijn, mits die als gastouderbureau functioneert.

Organisaties die slechts bemiddelen en niet begeleiden, zijn geen gastouderbureau (bijvoorbeeld een babysitcentrale).

De uitvoering van de functies opvang enerzijds en begeleiding anderzijds moeten door verschillende personen worden uitgevoerd. Wanneer meer dan vier^[1] kinderen worden opgevangen (het maximale aantal voor een gastouder), is het geen gastouderopvang maar wellicht wel een kindercentrum.

Is het geen kindercentrum en ook geen vorm van gastouderopvang, dan is ook het geen kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang.

Beoordeling door de inspecteur

Het is de inspecteur van de GGD die in de praktijk aan de hand van de specifieke kenmerken een concrete vorm van opvang van kinderen beoordeelt. Bovenstaande vragen en aandachtspunten bieden hem een houvast om tot een advies aan de gemeente te komen. Doorslaggevend is de situatie in de praktijk. Op basis van die specifieke situatie dient de GGD zijn professionele oordeel te geven of sprake is van kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang. Eindverantwoordelijk voor opname in het register is uiteindelijk de gemeente.

In de Wet kinderopvang zijn overigens geen bepalingen over een actief opsporingsbeleid door gemeente of GGD opgenomen. De gemeente bepaalt zelf om daar meer of minder actief mee om te gaan. Dus als degene die kinderen opvangt zich niet zelf meldt of als de gemeente of de GGD niet langs andere weg signalen bereiken, is het geen taak voor de GGD deze opvang te inspecteren, tenzij dat het beleid van de gemeente is.

De volgende drie situaties kunnen zich voordoen:

- Er is kinderopvang en de houder ervan heeft zich gemeld bij de gemeente van vestiging. De GGD gaat inspecteren of de opvang aan de kwaliteitseisen voldoet.
- Er is kinderopvang, maar de houder ervan heeft zich niet gemeld. Dat is een economisch delict. Indien de GGD daarvan op de hoogte is of raakt, dan moet dit worden doorgegeven aan de gemeente en aan de daartoe bevoegde opsporingsambtenaar (meestal de Officier van Justitie). De kwaliteitseisen van de wet zijn van toepassing en de GGD zal moeten inspecteren of de houder daaraan voldoet.
- Het gaat niet om kinderopvang in de zin van de wet; de houder ervan hoeft zich dan ook niet te melden. Hij is ook niet onderworpen aan de kwaliteitsregels. De overheid verstrekt ook geen financiële tegemoetkoming aan de ouders die van deze diensten gebruik maken. Indien op voorhand niet duidelijk is of het gaat om kinderopvang en de GGD constateert dat geen sprake is van kinderopvang conform de wet, dan moet de GGD dit melden aan de gemeente (daarvoor is een speciaal selectieformulier beschikbaar).

2.4 Voorbeelden die al dan niet voldoen aan de definitie van kinderopvang

Zelfstandige ondernemer die kinderen opvangt

Wat geldt voor een zelfstandige ondernemer die als gastouder twee kinderen opvangt in combinatie met twee andere kinderen waar geen gastouderbureau aan te pas is gekomen?

^[1] Respectievelijk zes kinderen in geval van innovatieve gastouderopvang

De Wet kinderopvang kent geen zelfstandige ondernemers die optreden als gastouder zonder tussenkomst van een gastouderbureau. Dit is dus voor 2 kinderen wel en voor 2 kinderen geen kinderopvang in de zin der wet.

Opvang door de school na schooltijd

Wanneer is iets kinderopvang? Als een school vijf dagen in de week opvang biedt na schooltijd voor €1 per dag? Als ouders een knipkaart hebben gekocht bij een sportclub die na schooltijd kinderen laat sporten? Hoe zit dat met een buurtcentrum dat kinderen opvangt na schooltijd, de kinderen wat te drinken aanbiedt en waar de kinderen ook huiswerkbegeleiding krijgen?

In al deze gevallen gaat het om opvang tegen betaling, maar het is de vraag of er ook verzorging en opvoeding wordt geboden. Is dat niet zo, dan is het geen kinderopvang in de zin van de wet. Het is belangrijk om de specifieke situatie ter plekke te beoordelen. Is er opvang en alleen beperkt toezicht op de kinderen, dan is het geen verzorging en opvoeding en dus ook geen kinderopvang. Ook wanneer er alleen wat te drinken wordt aangeboden en huiswerkbegeleiding plaatsvindt, hoeft er nog geen sprake te zijn van verzorging en opvoeding. Belangrijk is ook wat degene die de opvang aanbiedt zelf aangeeft. Wil men de lusten en de lasten van buitenschoolse opvang? Dan moet men zich melden en laten inspecteren. Of wil men alleen opvang, maar geen verzorging en opvoeding bieden? Dan zal men als regel ook niet aan de eisen voor kinderopvang hoeven te voldoen en kunnen de ouders geen tegemoetkoming van de overheid krijgen.

Een uitgewerkt voorbeeld: een basisschool biedt twee dagen per week na schooltijd activiteiten aan. Kinderen, die dat willen, mogen na schooltijd deelnemen aan een activiteit. Dit betreft alleen schooldagen, dus niet de schoolvakanties. De activiteiten worden begeleid door vrijwilligers. Afhankelijk van de activiteit wordt wekelijks of per maand een financiële bijdrage gevraagd voor de materiaalkosten. De directeur geeft aan dat de nadruk van de activiteiten op het sociaal-culturele aspect ligt en niet op kinderopvang. De gemeente kan daarmee akkoord gaan of bij twijfel de GGD vragen om een advies. De GGD-inspecteur onderzoekt de situatie in de praktijk en constateert dat het hier niet gaat om het verzorgen en opvoeden van kinderen. De conclusie is dan dat het hier niet gaat om kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang. Doorslaggevend in dit voorbeeld is het oordeel van de GGD dat er geen sprake is van het verzorgen en opvoeden van kinderen. De gemeente blijft natuurlijk eindverantwoordelijk.

Indien de aanbieder van de opvang zelf twijfelt of er sprake is van kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang, doet hij er goed aan zich te melden bij de gemeente. Op die wijze kan hij voorkomen dat achteraf problemen ontstaan in geval hij zich wel had moeten melden.

Gastouder en gastouderbureau zijn partners

Gastouderopvang in de zin van de wet komt tot stand door tussenkomst van een geregistreerd gastouderbureau. Zogenaamde zelfstandige gastouders die opereren zonder gastouderbureau, bieden dus geen gastouderopvang in de zin van de Wet kinderopvang.

Juridisch gezien zijn er geen bezwaren tegen een constructie waarbij van een (echt)paar de ene partner houder van een gastouderbureau is en de andere partner gastouder. In hoeverre de ene ouder de andere ouder conform de wet (Beleidsregels kwaliteit kinderopvang) controleert is een vraag voor de GGD.

3 Aanspraak op tegemoetkoming (artikel 5 en 6)

De Wet kinderopvang stelt voorwaarden aan ouders. Als de ouders aan deze voorwaarden voldoen vallen ze onder de wet en kunnen ze in aanmerking komen voor de tegemoetkoming van het Rijk.

Ouders moeten zorg en arbeid combineren, dit betekent dat ze allebei moeten werken. Wanneer één of beide ouders niet werken, kunnen zij in bepaalde situaties toch een tegemoetkoming krijgen (zie hoofdstuk 6 en 7).

Om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in de kosten voor kinderopvang, moet de ouder aan de volgende voorwaarden voldoen:

- de ouder (en de eventuele partner) moet(en) tot een doelgroep van rechthebbenden behoren (werkenden en bijzondere groepen);
- de kinderen die gebruik maken van de kinderopvang behoren tot het huishouden;
- de kinderen zijn nog niet begonnen aan het voortgezet onderwijs;
- de kosten van de kinderopvang worden door de ouder en/of de partner gemaakt;
- de kosten worden gemaakt voor kinderopvang in een geregistreerd kindercentrum of voor gastouderopvang die plaatsvindt door tussenkomst van een geregistreerd gastouderbureau.

Het is mogelijk en toegestaan om van meer uren opvang gebruik te maken dan voor het werk nodig is. Er is recht op tegemoetkoming op dagen dat er niet wordt gewerkt.

3.1 Ouders

In de wet staat beschreven wie ouder is en wie als partner aangemerkt wordt. Dit is van belang voor de aanspraak op de tegemoetkoming en de hoogte van de tegemoetkoming. Binnen gezinnen zijn verschillende situaties mogelijk. Voor de wet is het van belang om te kunnen bepalen wie ouder is en wie in verschillende gezinssamenstellingen als partner wordt gezien.

3.1.1 Definitie van ouder volgens de wet (artikel 1 lid 1)

In artikel 1 lid 1.i sub 1 en 2 wordt de definitie van ouder gegeven. Artikel 2 tot en met 4 geeft de bepalingen van partner. Artikel 5 en 6 gaan over wie aanspraak kan maken op de tegemoetkoming.

3.1.2 Partnerbegrip (artikel 2 en artikel 6 lid 3)

Het partnerbegrip is van belang in verband met

- de aanspraak op de tegemoetkomingen
- de hoogte van de tegemoetkomingen.

Door de partner bij de aanspraak te betrekken wordt rekening gehouden met de mogelijkheid tot opvang binnen het eigen huishouden. Als partners bijvoorbeeld niet aan het arbeidsproces deelnemen, dan wordt van hen verwacht dat zij zelf de kinderen kunnen verzorgen en opvoeden. In dat geval is er dan ook geen aanspraak op een tegemoetkoming. De Wet kinderopvang heeft een inkomensafhankelijke tegemoetkoming die gebaseerd is op het toetsingsinkomen van het gezin. Het inkomen van de partner speelt ook een rol bij de bepaling van de hoogte van de tegemoetkoming. Er wordt dus rekening gehouden met de financiële draagkracht van dat huishouden.

Partner volgens de Wet inkomstenbelasting

Onder partner wordt verstaan, degene die ook partner van de ouder is voor de Wet inkomstenbelasting 2001. Dit betekent partnerschap voor:

- de echtgenoot en de geregistreerde partner van de ouder. Zij worden op grond van de Wet inkomstenbelasting 2001 automatisch als partner aangemerkt;
- meerderjarig ongehuwd samenwonenden die langer dan zes maanden in het kalenderjaar samenwonen zijn volgens de Wet kinderopvang ook partners.

Duurzaam gescheiden levende echtgenoten en duurzaam gescheiden levende geregistreerde partners worden voor de Wet inkomstenbelasting 2001 als ongehuwd aangemerkt en zijn dus geen partners van elkaar.

Familieleden

Ter voorkoming van ongelijke behandeling benoemt de wet Kinderopvang onder bepaalde voorwaarden een familielid die samenwoont met de ouder als partner. Dit is anders dan de toepassing van de Wet inkomstenbelasting 2001.

Van bloedverwanten (zie § 3.1.8) in de eerste graad van de rechte lijn of in de tweede graad van de zijlijn wordt niet verwacht dat zij de kinderen van de ouder opvangen (zie artikel 6, vierde lid). Voor de aanspraak op tegemoetkoming speelt deze familie dus geen rol. Met betrekking tot de hoogte van de tegemoetkoming wordt deze familie wel als partner gezien. Het inkomen bepaalt immers mede de draagkracht van het huishouden.

Een ouder van bijvoorbeeld 22 jaar en een inwonende moeder kunnen voor de inkomstenbelasting niet elkaars partner zijn. In de Wet kinderopvang is in dit geval wel sprake van partnerschap (opgaande lijn). De ouder en de moeder in dit voorbeeld zijn wel partner in de zin van de Wet kinderopvang. Van de inwonende moeder wordt niet verwacht dat ze de kinderen opvangt, maar haar inkomen wordt wel meegerekend voor de hoogte van de tegemoetkoming.

Het volgende voorbeeld geeft de omgekeerde situatie.

In het voorbeeld van een alleenstaande ouder van 42, die naast een kind van 3 nog een inwonende (al dan niet werkende) zoon van 19 heeft, is de conclusie dat hier vanwege de "neergaande lijn" (zie § 3.1.8) geen sprake kan zijn van partnerschap. Deze ouder geldt dan voor de Wet kinderopvang als eenoudergezin. Een eventueel inkomen van de inwonende zoon kan dan ook niet meetellen bij de bepaling van de hoogte van de tegemoetkoming.

Als een ouder inwoont bij zijn of haar gehuwde ouders worden deze ouders niet als partner gezien en hoeft het inkomen ook niet te worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de tegemoetkoming.

Gezamenlijke huishouding

Als meerderjarigen meer dan zes maanden een gezamenlijk huishouding voeren worden ze als partner van elkaar aangemerkt. Er is sprake van een gezamenlijke huishouding als met een of meer personen gezamenlijk wordt voorzien in huisvesting en voeding. De ouder en de partner moeten beiden ouder zijn in de zin van de wet om in aanmerking te komen voor de tegemoetkoming kinderopvang.

Als er op commerciële basis wordt afgerekend (bijvoorbeeld kostgangers) dan is er geen gezamenlijke huishouding. De hospita en haar kostganger zijn dus ook geen partners.

Als meer dan twee personen een gezamenlijke huishouding voeren, zijn er in de zin van de wet meerdere partners. In dat geval wijst de ouder een van deze personen als partner aan. Het kan betekenen dat de aangewezen persoon bij de voorlopige verlening een andere is dan bij de vaststelling. Er is niet bepaald dat de degene die bij de voorlopige verlening wordt aangewezen, bij de vaststelling ook weer als partner moet gelden. Het is mogelijk om in zo'n geval een andere partner te kiezen als dat voordeliger mocht zijn (b.v. een andere partner blijkt het laagste toetsingsinkomen te hebben).

Er is altijd sprake van een gezamenlijk huishouden als het gaat om huisgenoten die samen ouder zijn van het kind of als de ene huisgenoot het kind van de andere huisgenoot heeft erkend, als de huisgenoten eerder voor de toepassing van de wet elkaars partner waren of als de huisgenoten zich krachtens een geldend samenlevingscontract wederzijds hebben verplicht tot een bijdrage aan de huishouding. Deze huisgenoten worden altijd als partner aangemerkt.

3.1.3 Gescheiden ouders en co-ouders (artikel 7 lid 2)

Bij gescheiden ouders wordt de ouder bij wie het kind woont gedefinieerd als ouder. Deze ouder vraagt de tegemoetkoming aan bij het Rijk. Als er geen sprake is van een andere partner, dan is de ouder alleenstaand en komt daarmee in aanmerking voor de extra toeslag voor een oudergezinnen (zie § 4.4.5). De overeenkomst met het kindercentrum staat op de naam van de ouder bij wie de kinderen wonen. Deze ouder vraagt immers de tegemoetkoming aan bij het Rijk.

Gescheiden ouders die ieder een deel van de week voor hun kinderen zorgen, co-ouders, worden beiden als ouder gezien onder de Wet kinderopvang. De voorwaarde dat de ouder en het kind op één adres wonen (artikel 1 lid j sub1) geldt hier niet. Als er geen sprake is van een nieuwe partner, worden beide ouders gezien als alleenstaande ouder en komen ze in aanmerking voor de extra toeslag. Beide ouders hebben een overeenkomst met het kindercentrum over de dagen dat zij de opvang hebben, ze vragen immers beiden de tegemoetkoming aan.

3.1.4 Alleenstaande ouders (artikel 7)

Een ouder is alleenstaand als deze geen huisgenoot heeft zoals beschreven in § 3.1.2. Als een alleenstaande ouder inwoont bij zijn of haar gehuwde ouders, wordt de ouder onder de Wet kinderopvang als alleenstaand gezien. Als de ouder inwoont bij zijn of haar alleenstaande ouder, wordt deze ouder gezien als partner.

3.1.5 Niet-duurzaam gescheiden leven

Als een van de ouders tijdelijk op een ander adres verblijft omdat bijvoorbeeld een van de ouders tijdelijk naar het buitenland is uitgezonden, in een zorginstelling zit of een gevangenisstraf uitzit, noemt men dit niet-duurzaam gescheiden leven. Dat geldt ook wanneer een van de ouders het huis verlaten heeft en van wie de huidige woon- of verblijfplaats onbekend is. Beide ouders moeten ouders zijn in de zin van de wet om in aanmerking te komen voor tegemoetkoming van het Rijk. Zit bijvoorbeeld een van de ouders een gevangenisstraf uit, dan is deze ouder geen ouder in de zin van de wet en komen de ouders niet in aanmerking voor tegemoetkoming.

3.1.6 Pleegouders (artikel 1 lid 1 onderdeel i)

De pleegouders kunnen, naast de eventuele pleegvergoeding voor het pleegkind, ook een tegemoetkoming kinderopvang krijgen. Voorwaarden:

- het pleegkind staat ingeschreven op hun adres;
- de pleegouders onderhouden het pleegkind;
- de pleegouders betalen de kosten voor de kinderopvang.

Ook als het pleegkind niet staat ingeschreven op hetzelfde adres als de pleegouders kunnen de pleegouders in aanmerking komen voor een tegemoetkoming. Voorwaarde is dan wel dat ze een pleegvergoeding ontvangen.

De pleegouders moeten hun eigen inkomen invullen op de aanvraag voor de tegemoetkoming en niet het inkomen van de biologische ouders.

3.1.7 Partner woont niet in Nederland (artikel 6 lid 2)

Een partner van een ouder die niet in Nederland woont is onder de Wet kinderopvang wel partner (artikel 1.2 tweede lid onderdeel b van de Wet inkomstenbelasting 2001). Beide ouders moeten in Nederland werkzaam zijn om aanspraak te kunnen maken op tegemoetkoming. Bij wonen in het buitenland en werken in Nederland moet het wel gaan om een lidstaat of om Noorwegen, IJsland of Liechtenstein, zie artikel 6, lid 2 en 3 van de wet.

3.1.8 Bloed- en aanverwanten (artikel 2 lid 2)

In artikel 2 lid 2 sub a wordt gesproken over bloed- of aanverwanten. Van verwanten tot en met de tweede graad wordt niet verwacht dat ze de kinderen opvangen.

Bloedverwanten zijn er in verschillende graden. De graad van verwantschap is te vinden door de stappen te tellen die in een stamboom moeten worden doorlopen om van de ene bloedverwant bij de andere te komen. Zie onderstaand schema.

Bijvoorbeeld een zoon van oom en tante (neef) is een familielid in de vierde graad, en dus geen naast familielid. Bij samenwoning is deze neef partner en er wordt van hem verwacht dat hij het kind opvangt als hij geen ouder is in de zin van de wet.

2 ^{de} graad Grootouders		
1 ^{de} graad Ouders		3 ^{de} graad Oom en tante
Uitgangspunt	2 ^{de} graad Broer en zus	4 ^{de} graad Neef en nicht
1 ^{ste} graad Kinderen	3 ^{de} graad Neef en nicht	5 ^{de} graad Achterneef en achternicht
2 ^{de} graad Kleinkinderen	4 ^{de} graad Achterneef en achternicht	6 ^{de} graad Achterneef en achternicht

3.2 Recht op tegemoetkoming

Een ouder kan recht hebben op tegemoetkoming als de ouder een ouder is in de zin van de Wet kinderopvang. In de volgende paragrafen is uitgewerkt wie daaronder valt.

3.2.1 Ouder in de zin van de wet (artikel 6)

Een ouder kan aanspraak maken op een tegemoetkoming als de ouder een ouder is in de zin van de Wet (artikel 6). Dit is dat beide ouders arbeid verrichten volgens de wet inkomstenbelasting, of dat zij onder de doelgroepen van het UWV of de gemeente vallen (zie hoofdstuk 6 en 7). Redenering achter de wet is dat ouders die niet werken (en geen reïntegratietraject volgen terwijl zij een uitkering ontvangen) in beginsel zelf hun kinderen kunnen opvangen. Als een ouder niet bij een doelgroep hoort in de zin van de wet, komt ook de andere ouder niet in aanmerking voor de tegemoetkoming.

3.2.2 Arbeid in een kalenderjaar (artikel 6 lid 1 sub a)

Als iemand in een kalenderjaar werkt, ontstaat er recht op tegemoetkoming voor het hele jaar. Ook als maar een periode in het kalenderjaar wordt gewerkt. De tegemoetkoming wordt gebaseerd op de gemaakte kosten van kinderopvang. Als er kosten van kinderopvang zijn gemaakt in een periode voorafgaand aan het verrichten van arbeid, of in een periode nadat de arbeid is opgehouden (bijvoorbeeld bij werkeloos worden) dan wordt over deze kosten ook een tegemoetkoming toegekend.

Betaald werk betekent dat de ouder tegenwoordige arbeid verricht en daaruit inkomen geniet. Het kan gaan om:

- winst uit onderneming;
- loon;
- inkomsten uit overige werkzaamheden.

3.2.3 Zelfstandig ondernemers

Voor werknemers is kinderopvang een secundaire arbeidsvoorwaarde. Zelfstandigen moeten allerlei onkosten, waarvoor werknemers veelal een vergoeding van de werkgever krijgen, zelf betalen. Dit geldt ook voor de kosten van kinderopvang. Zelfstandigen hebben recht op de extra tegemoetkoming over het ontbrekende werkgeversdeel.

Ook als er kortlopende projecten worden uitgevoerd, heeft de zelfstandige recht op tegemoetkoming van het Rijk. Het is met opzet zo geregeld dat de Belastingdienst alleen kijkt naar arbeid uitgevoerd in een kalenderjaar. Dus als er maanden tussen zitten zonder inkomsten vervalt het recht niet.

3.2.4 Werk en wonen in het buitenland (artikel 6 lid 1a, artikel 8 lid 2)

Als de ouders in Nederland wonen en in het buitenland werken is er altijd recht op tegemoetkoming. Als de ouders in het buitenland wonen, moeten ze allebei in Nederland werken om in aanmerking te komen voor de tegemoetkoming.

In Figuur 1 staat dit weergegeven.

		Ouders wonen in buitenland	
		Werkt in	
Ouder 2	Ouder 1		
	Werkt in	Nederland	Buitenland
		Nederland	Geen recht
		Buitenland	Geen recht

Figuur 1 situatie wonen in het buitenland

3.2.5 Doelgroep in het buitenland

Een ouder die in het buitenland woont en in Nederland onder de gemeentelijke doelgroepen zou vallen, heeft geen recht op tegemoetkoming van het Rijk. Er moet namelijk in de plaats van vestiging bij de gemeente de tegemoetkoming aangevraagd worden en dat is niet mogelijk buiten Nederland. Bijvoorbeeld een student van een PABO die over de grens in Duitsland woont heeft geen recht op een tegemoetkoming.

3.2.6 Belastingplichtig in het buitenland (artikel 6 lid 1a, artikel 8 lid 2)

Als een buitenlandse werknemer in Nederland werkt en in het eigen land belastingplichtig is, heeft deze wel recht op tegemoetkoming in de kosten kinderopvang.

4 De tegemoetkoming (artikel 7 tot en met 21)

Als ouders voldoen aan de criteria van de Wet kinderopvang, dan hebben ze recht op een tegemoetkoming van het Rijk. Deze tegemoetkoming wordt door de Belastingdienst uitbetaald. De aanvraagprocedure wordt in hoofdstuk 8 beschreven.

De tegemoetkoming van het Rijk is een percentage van de opvangkosten. De hoogte van dat percentage is afhankelijk van het gezamenlijk toetsingsinkomen van de aanvrager en diens eventuele partner. Deze percentages worden in tabellen weergegeven. Er is een tabel voor de hoogte van de tegemoetkoming en een tabel voor de hoogte van de extra tegemoetkoming over het ontbrekende werkgeversdeel. Hoe lager het toetsingsinkomen, hoe hoger de procentuele overheidsbijdrage. Het aantal kinderen in een gezin dat gebruik maakt van kinderopvang is eveneens van invloed op de hoogte van de tegemoetkoming. In de tabellen zijn percentages opgenomen voor de bijdrage voor resp. het eerste kind en voor tweede en volgende kinderen. (zie bijlage Besluit tegemoetkoming kinderopvang).

4.1 Tegemoetkoming volgens de wet

Artikel 7 tot en met 21 van de Wet kinderopvang gaan over de hoogte van de tegemoetkoming. Artikel 36 tot en met 39 gaan over de invordering.

4.2 Wat zijn kosten voor kinderopvang?

Van belang is allereerst de vraag welke kosten als kosten voor kinderopvang kunnen worden opgevoerd. Dat zijn de kosten die direct aan de opvang kunnen worden toegeschreven en contractueel overeengekomen zijn. Daaronder vallen de kosten voor personeel, huisvesting, organisatie, activiteiten en voor de administratieve handelingen die voor de opvang moeten worden verricht. Extra activiteiten op grond van individuele wensen van ouders (bijvoorbeeld muziekles) vallen buiten de reguliere opvangkosten.

Afzonderlijke punten van afweging vormen de kosten van vervoer en van bemiddeling door een intermediair. Vervoerskosten die betrekking hebben op vervoer van huis naar de opvang en omgekeerd behoren tot de verantwoordelijkheid van de ouder en vallen buiten de bekostiging. Dat geldt niet voor vervoerskosten tussen school en buitenschoolse opvang. Deze kosten zijn onlosmakelijk onderdeel van de opvang.

Een intermediair/bemiddelaar kan werkzaamheden verrichten voor ouders op het punt van het tot stand brengen van de plaatsing van het kind in de kinderopvang en voor de administratieve afhandeling daarvan. Deze dienstverlening valt niet onder de definitie van kinderopvang en komt dus niet voor tegemoetkoming in aanmerking.

Bemiddelingskosten van een gastouderbureau tussen gastouder en vraagouder zijn wel kosten kinderopvang en worden meegenomen in de tegemoetkoming.

4.3 Bepaling aantal uren per jaar

De Wet kinderopvang bevat geen bepalingen over de berekening van het aantal uren per jaar dat in de overeenkomst tussen ouder en kinderopvangorganisatie moet zijn opgenomen. Dat wordt overgelaten aan de contractpartners. Er is nog geen berekeningswijze die door belangenorganisaties van ouders en ondernemers is geautoriseerd.

4.4 Hoogte tegemoetkoming

Op grond van het door ouders ingezonden aanvraagformulier rekent de Belastingdienst per kalenderjaar het totaalbedrag uit dat ontvangen wordt voor kinderopvang (Artikel 11 en 13). De uitbetaling vindt in maandelijkse termijnen plaats. Het is ook mogelijk om binnen vier maanden na afloop van het kalenderjaar de tegemoetkoming voor dat betreffende jaar aan te vragen.

4.4.1 Maximum uurtarief (artikel 7 lid 4)

De overheid betaalt mee tot een maximum uurtarief (Artikel 7 lid 4 van de wet en artikel 1 lid d en artikel 4 van het Besluit tegemoetkoming). Dit uurtarief wordt jaarlijks bijgesteld. De maximum uurtarieven in 2005 zijn:

Voor hele dagopvang	€ 5,68
Voor buitenschoolse opvang (bso)	€ 6,13
Voor gastouderopvang 0-4	€ 5,68
Voor gastouderopvang 4-12	€ 6,13

De maximum prijs wordt jaarlijks geïndexeerd.

4.4.2 Berekening hoogte tegemoetkoming van het Rijk (artikel 7 lid 1)

De tegemoetkoming van het Rijk is een percentage van de kosten kinderopvang tot het maximum uurtarief (zie § 4.4.1). De hoogte van het percentage is afhankelijk van het gezamenlijk toetsingsinkomen van de aanvrager en diens eventuele partner en het aantal kinderen dat gebruik maakt van de opvang (Artikel 7 lid 1). De percentages zijn vermeld in tabellen.

In de tabel staat bij de inkomens hoe hoog de tegemoetkoming van het Rijk is. Als één kind gebruik maakt van kinderopvang, gebruik dan alleen de eerste kolom 'eerste kind'. Als meerdere kinderen in het gezin gebruik maken van kinderopvang, is het kind met de meeste opvanguren het eerste kind. Dat hoeft dus niet het oudste kind te zijn. Als meerdere kinderen een gelijk aantal uren gebruik maken van kinderopvang, is het kind met de laagste kosten het eerste kind. Zijn ook de kosten gelijk, dan bepaalt de Belastingdienst welk kind beschouwd wordt als het eerste kind.

Voor de andere kinderen wordt de tweede kolom 'tweede kind e.v.' gebruikt. (Artikel 6 besluit tegemoetkoming).

4.4.3 Extra tegemoetkoming (artikel 94)

Ouders kunnen in aanmerking komen voor een extra tegemoetkoming als de werkgevers gezamenlijk minder dan eenderde bijdragen. De hoogte is afhankelijk van het toetsingsinkomen en de werkgeversbijdrage (artikel 9 Besluit tegemoetkoming kosten kinderopvang). Deze extra inkomensafhankelijke tegemoetkoming is deels een overgangsregeling. In een periode van vier jaar wordt het overgangsdeel van de regeling afgebouwd; voor inkomens tot ongeveer € 45.000 (afhankelijk van jaarlijkse indexering) blijft deze extra tegemoetkoming ook na 2008 bestaan.

4.4.4 Voormalige subsidieplaats (artikel 95)

Ouders die op 1 december 2004 gebruik maakten van een subsidieplaats en in 2005 onder de Wet kinderopvang vallen, komen in aanmerking voor de extra aanvulling. Daarvoor gelden de volgende criteria:

- In december 2004 maakten de ouders gebruik van kinderopvang die gesubsidieerd werd door de gemeente.
- Het kinderopvanggebruik wordt na 1 januari 2005 voortgezet.
- De soort kinderopvang blijft dezelfde.
- Er is sprake van een ontbrekend werkgeversdeel.

Deze regeling wordt afgebouwd tot en met 2008. De percentages van de extra aanvulling zijn:

- in 2005 90%
- in 2006 60%
- in 2007 30%
- in 2008 10%.

De genoemde percentages worden toegepast op het verschil tussen het maximale werkgeversdeel (een derde deel van de kosten) min de ontvangen werkgeversbijdrage min de extra tegemoetkoming wegens ontbrekende werkgeversbijdrage.

De extra aanvulling wordt uitgekeerd door de Belastingdienst. De ouder hoeft alleen op het aanvraagformulier het vakje aan te kruisen met de vraag of de ouder een subsidieplaats had.

4.4.5 Tegemoetkoming eenoudergezin (artikel 7 lid 5)

Een eenoudergezin ontvangt van het Rijk het eenzesde ontbrekende werkgeversdeel (artikel 11 Besluit tegemoetkoming kosten kinderopvang).

Zijn de ouders gescheiden, dan vraagt de ouder bij wie de kinderen wonen de tegemoetkoming aan. Alleen de ouders bij wie de kinderen staan ingeschreven kunnen een tegemoetkoming aanvragen. Is bijvoorbeeld in een scheidingsconvenant afgesproken dat de vader de kosten kinderopvang betaalt, terwijl de kinderen bij de moeder wonen, dan kan alleen de moeder de tegemoetkoming aanvragen. Dit gebeurt op basis van haar persoonlijke situatie. De ouders regelen onderling de kostenverdeling.

In het geval van co-ouderschap vragen de ouders afzonderlijk een tegemoetkoming aan voor hun eigen deel van de kosten. Zij worden als alleenstaand beschouwd (mits er geen andere partner of huisgenoot is) en hebben dan recht op de aanvullende tegemoetkoming van eenzesde voor eenouder gezinnen.

4.4.6 Inwonen bij ouders

Als een alleenstaande ouder inwoont bij zijn of haar gehuwde ouders, ziet de Belastingdienst dat als eenouder gezin en komt de ouder in aanmerking voor de aanvullende tegemoetkoming van eenzesde van de overheid. Als de alleenstaande ouder inwoont bij zijn of haar alleenstaande ouder, wordt deze als partner/huisgenoot gezien. Dit betekent dat beide inkomens moeten worden meegenomen bij de aanvraag. De ouder komt alleen in aanmerking voor de extra tegemoetkoming over het eenzesde ontbrekend werkgeversdeel als de ouder bij wie hij of zij inwoont ook werkt.

4.4.7 Opvangprijs boven maximum uurtarief (artikel 12 besluit)

Het is mogelijk dat de uurtarief van de kinderopvang boven het maximum uurtarief ligt. De overheid draagt bij tot dit maximum tarief. Het resterende bedrag moet de ouder zelf betalen. De werkgevers hoeven geen rekening te houden met het maximum uurtarief en mogen gezamenlijk eenderde van de totale kosten betalen.

Als de ouder aanspraak maakt op een extra tegemoetkoming of een aanvullende tegemoetkoming houdt de overheid ook rekening met het maximum uurtarief:

- Als er sprake is van een eenoudergezin wordt de (eenzesde) aanvullende tegemoetkoming gekort met het bedrag dat boven het maximum uurtarief ligt dat door de werkgever wordt betaald. De ouder krijgt in deze situatie dus totaal eenderde tot het maximum tarief.
- Als er sprake is van een ontbrekend werkgeversdeel wordt het bedrag waarover de extra tegemoetkoming wordt berekend gekort met het bedrag dat boven het maximum uurtarief ligt dat door de werkgever wordt betaald.

4.5 Invordering door het Rijk (artikel 36 en 37)

Het is mogelijk dat de ouder aan het Rijk een bedrag verschuldigd is, omdat er teveel tegemoetkoming is ontvangen. De Belastingdienst voert de invordering uit. Leidt de vaststelling tot een terugvordering dan geldt een betalingstermijn van twee maanden. Bij herziening van de vaststelling geldt een betalingstermijn van één maand.

5 Bijdrage van werkgevers

Wanneer de werkgevers van beide ouders ieder eenzesde deel betalen, dan betalen ze samen een derde van de kosten voor de kinderopvang. Werkgevers zijn niet verplicht om dit te doen. Een afspraak tot het betalen van een werkgeversbijdrage kan in de CAO of in de arbeidsovereenkomst met een individuele werknemer worden geregeld. Als de werkgever niet wil meebetalen, kunnen ouders (werknemers) onder voorwaarden in aanmerking komen voor een extra tegemoetkoming van het Rijk. Dit geldt ook voor zelfstandige ondernemers.

5.1 De werkgeversbijdrage in de wet

De Wet kinderopvang veronderstelt een bijdrage van werkgevers in de kosten van kinderopvang. De Wet verplicht werkgevers echter niet. De wet(telijke) bepalingen kennen echter wel een aantal regels in het geval werkgevers een bijdrage verstrekken aan hun werknemers (Wet kinderopvang, Artikel 111, onder b; regeling Mfin).

5.2 Werkgeversbijdrage onbelast tot eenderde van de kosten

Een bijdrage van een werkgever tot eenzesde deel van de kosten kinderopvang is een belastingvrije vergoeding. Twee werkgevers dragen dus tot eenderde van de kosten bij. Bijdragen die deze eenderde te boven gaan worden gezien als loon, waarover loonbelasting en premies worden geheven. Wanneer aanvrager en partner beide een werkgever hebben en één van de werkgevers draagt minder dan eenzesde van de kosten bij, dan mag de andere meer dan eenzesde bijdragen. De gezamenlijke bijdrage van werkgevers mag echter niet hoger zijn dan eenderde deel van de kosten om belastingvrij te zijn.

De bijdrage van de werkgever is alleen dan onbelast wanneer gebruik wordt gemaakt van een geregistreerd kindercentrum of gastouderbureau. Het kindercentrum of gastouderbureau moet zijn opgenomen in het gemeentelijke register kinderopvang.

Bij de bepaling van de bijdrage van de overheid wordt gewerkt met een maximum uurprijs. De bijdrage van de werkgevers is belastingvrij ongeacht de hoogte van de uurprijs.

Voor de bijdrage van de werkgever geldt niet de eis dat de partner van de werknemer aan wie de bijdrage wordt verstrekt inkomen uit arbeid heeft of behoort tot de bijzondere doelgroepen van de Wet kinderopvang (zie § 5.9). Ook zonder recht op tegemoetkoming van het Rijk kan de werkgever een belastingvrije vergoeding geven. Er moet wel sprake zijn van geregistreerde kinderopvang.

5.3 Bruto-netto en cafetariamodel

Bij een bruto-netto regeling of het cafetariamodel wordt bruto-loon ingeruild voor een netto belastingvrije werkgeversbijdrage voor de kosten kinderopvang. De Belastingdienst ziet het ingelegde bruto bedrag als netto werkgeversbijdrage. Op deze wijze wordt de werkgeversbijdrage kinderopvang ontvangen door de werknemer en daarom bestaat dan (voor dat gedeelte) geen recht meer op compensatie voor een ontbrekende werkgeversbijdrage.

De ouder heeft de mogelijkheid om van deze vorm van bijdrage af te zien en behoudt het recht om gebruik te maken van de extra tegemoetkoming van het Rijk over het ontbrekende werkgeversdeel.

In die situaties dat een werkgever een vergoedingsregeling voor kinderopvang kent die naast het loon kan worden ontvangen, moet de ouder daarvan gebruik maken. Zou de ouder daar in een dergelijke situatie van afzien, dan bestaat er geen recht op de extra tegemoetkoming van het Rijk.

5.4 Fiscale uitvoeringsregeling

In de fiscale uitvoeringsregeling staat aan welke administratieve verplichtingen de werkgever moet voldoen.

5.4.1 Bijdrage tot eenzesde

Onder de Wet op de loonbelasting 1964 worden als gevolg van de komst van de Wet kinderopvang geen specifieke verplichtingen gesteld aan de administratie van de vergoeding van eenzesde deel van de kosten. De inhoudingsplichtige, de werkgever, mag zelf bepalen hoe hij bewijst dat het gaat om eenzesde deel van de kosten van kinderopvang van zijn werknemer. Voor de hand ligt dat er gebruik zal worden gemaakt van aan de werknemer of zijn partner verstrekte facturen of een door de ondernemer kinderopvang verstrekte jaaropgave. De bewijslast ligt bij de werkgever.

5.4.2 Bijdrage boven eenzesde

Er zijn wel enige administratieve verplichtingen voor de werkgever, in het geval hij meer wil vergoeden dan eenzesde deel van de kosten of van de waarde van de kinderopvang. Dit kan zijn omdat de werknemer

- geen partner heeft;
- een partner heeft die geen vergoeding van een werkgever krijgt (bijvoorbeeld omdat de partner geen betaalde arbeid verricht, zie § 5.9, of omdat hij ondernemer is, zie § 5.7);
- een partner heeft die van zijn werkgever minder dan eenzesde deel van de kosten voor kinderopvang vergoed krijgt.

In het laatste geval moet de werkgever een verklaring van de werknemer in zijn loonadministratie bewaren. Uit deze verklaring moet blijken dat de partner geen vergoeding of verstrekking voor kinderopvang krijgt of minder dan eenzesde deel van de kosten. Ook moet de verklaring uitsluitend geven over de hoogte van de vergoeding of de waarde van de verstrekking (d.w.z. de waarde van de kinderopvang verminderd met een eventuele werknemersbijdrage). In de verklaring moet verder staan dat de werknemer bij gewijzigde omstandigheden de verklaring laat vervangen door een nieuwe verklaring.

5.5 Werkgeversbijdrage gescheiden ouders

Als de kinderen bij de ex-partner van de werknemer verblijven en deze ex-partner (dus) ook de kosten van de kinderopvang draagt, heeft de werknemer zelf geen kosten kinderopvang. Dan kan de werkgever deze dus ook niet belastingvrij vergoeden. Dat de ouder via alimentatie bijdraagt in de kosten van de kinderen (waaronder mogelijk die voor kinderopvang) verandert daar niets aan.

5.6 Deblokkering spaarloon

In de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levenslooplegeling is voorzien in een aanpassing van de Wet op de loonbelasting 1964. Deze aanpassing maakt het mogelijk voor een zesde deel van de aan de werknemer of zijn partner in rekening gebrachte kosten voor kinderopvang spaarloon te deblokken. Deze wet zal naar verwachting in 2006 in werking treden.

5.7 **Werkgeversbijdrage zelfstandig ondernemers/directeur grootaandeelhouders**

Een zelfstandig ondernemer mag zichzelf geen belastingvrije werkgeversbijdrage geven behalve als hij in loondienst is bij zijn of haar eigen bedrijf.

Een directeur grootaandeelhouder mag wel een werkgeversbijdrage ontvangen. De werkgeversbijdrage mag belastingvrij eenderde van de kosten zijn, als de partner geen tegemoetkoming van de werkgever ontvangt.

5.8 **Werkgeversbijdrage bij verlof**

Als er recht is op tegemoetkoming kan de werkgever de belastingvrije bijdrage toekennen als er sprake is van een arbeidsovereenkomst. Dus als de medewerker met zwangerschaps- en bevallingsverlof is, met vakantie of langdurig ziek, kan de werkgever de belastingvrije vergoeding blijven toekennen, omdat bij verlof per definitie sprake is van het in stand blijven van de arbeidsovereenkomst.

5.9 **Werkgeversbijdrage maar geen recht op tegemoetkoming (artikel 111)**

Een werkgever mag zijn werknemers een vergoeding geven voor eenzdesde deel van de kosten van kinderopvang. Het gaat dan om kinderopvang waarvoor aanspraak op een tegemoetkoming kan ontstaan op grond van artikel 5, eerste lid, Wet kinderopvang (artikel 111, onderdeel B, Wet kinderopvang).

In artikel 5 komt de voorwaarde dat beide partners moeten werken of tot een bijzondere doelgroep moeten behoren, niet voor. De werkgever die een vergoeding wil geven hoeft zich dat dus niet af te vragen.

Ook als de werkgever een hogere vergoeding wil geven dan eenzdesde, is het voor hem niet van belang of de partner van de werknemer werkt. Hij moet dan alleen weten (via een verklaring van de werknemer) of de partner niet zelf van de eigen werkgever een vergoeding voor kosten van kinderopvang ontvangt.

Als ouders in het buitenland gebruik maken van kinderopvang, kan de werkgever een belastingvrije bijdrage geven als er sprake is van geregistreeerde opvang.

5.10 **Intermediairs**

De werkgever kan een bemiddelingsorganisatie inschakelen om de kinderopvangregeling uit te voeren. De meest uitgebreide dienst houdt in dat de intermediair namens de ouder de hele factuur aan de kinderopvangorganisatie betaalt. In dit geval zal de intermediair de tegemoetkoming van de Belastingdienst en de werkgeversbijdragen ontvangen. Dat kan alleen als de ouder(s) daarvoor toestemming geeft (geven) aan de Belastingdienst en de werkgever(s). De ouder(s) regelt (regelen) dit met de Belastingdienst door op het aanvraagformulier van de Belastingdienst het rekeningnummer van de intermediair te vermelden. Ook de werkgever wordt schriftelijk op de hoogte gebracht. De ouder betaalt het resterende deel van de kosten aan de intermediair.

Als de ouder geen gebruik wil maken van deze regeling via de intermediair, kan de ouder de werkgeversbijdrage bij de intermediair aanvragen en zal deze de werkgeversbijdrage naar de ouder overmaken. De ouder regelt dan zelf de betaling aan de kinderopvangorganisatie.

Bemiddelingskosten voor handelingen ten behoeve van de werknemer zijn belast. Dit betekent dat deze kosten niet belastingvrij aan de werknemer kunnen worden vergoed en als loon worden gezien. Voorbeelden hiervan zijn het ondersteunen en adviseren van ouders over opvangmogelijkheden.

De bemiddelingskosten voor handelingen ten behoeve van de werkgever zijn onbelast. Dit betekent dat deze kosten niet als loon voor de werknemer worden gezien. Voorbeeld hiervan zijn het uitbetalen van de financiële bijdrage aan de werknemer en het benaderen van de werkgever van de partner. De opsomming van welke handelingen belast en onbelast zijn staat in de Fiscale regeling bemiddelingskosten.

6 Doelgroepen gemeente (artikel 22)

De hoofdregel van de wet is dat ouders een tegemoetkoming kunnen krijgen voor de kosten van kinderopvang als zij werk en zorg combineren. In een aantal bijzondere gevallen kunnen ouders die geen inkomen uit arbeid hebben toch aanspraak maken op een tegemoetkoming. In deze situatie verstrekt de gemeente (of het UWV, zie hoofdstuk 7) een tegemoetkoming naast de tegemoetkoming van het Rijk.

6.1 Bijzondere doelgroepen in de Wet

Ouders zonder werkgever komen in bepaalde omstandigheden in aanmerking voor een tegemoetkoming van de gemeente. Artikel 22 van de Wet bepaalt welke ouders aanspraak kunnen maken op een tegemoetkoming van de gemeente. Als een ouder aanspraak heeft op een tegemoetkoming van de gemeente (eenzesse deel), dan heeft hij ook aanspraak op een tegemoetkoming van het Rijk.

Ouders kunnen alleen aanspraak maken op een tegemoetkoming van de gemeente voor de periode dat zij tot de doelgroep behoren. In uitzondering daarop, bijvoorbeeld ten behoeve van een overgangperiode, gaat artikel 35 over de mogelijke voortzetting van aanspraken op een tegemoetkoming voor kinderopvang.

Bij de bepaling van de hoogte van de tegemoetkoming van het Rijk wordt niet gekeken naar het aantal uren per week dat het reïntegratietraject in beslag neemt. Voor de bepaling van de hoogte van de tegemoetkoming van de gemeente kan hiermee wel rekening worden gehouden. Of dit gebeurt is afhankelijk van wat de gemeentelijke verordening hierover bepaalt.

De bijdrage van de gemeente is gerelateerd aan het maximum uurtarief (zie § 4.4.1). In deze situatie is er geen werkgever om de werkgeversbijdrage te betalen. Daarom heeft de gemeente de taak om eenzesse deel van de kosten bij te dragen. Deze gemeentelijke tegemoetkoming komt boven op de tegemoetkoming van het Rijk (zie hoofdstuk 3).

6.2 De verschillende doelgroepen

Een ouder zonder partner

Ouders zonder partner kunnen in de volgende gevallen aanspraak maken op een uitkering van gemeenten:

1. De ouder ontvangt een uitkering in het kader van de WWB, IOAW/IOZ of ANW én maakt gebruik van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a, jo. Artikel 6 lid 1 sub c).
2. De ouder ontvangt een uitkering op grond van de Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a, jo. Artikel 6 lid 1 sub d).
3. De ouder is jonger dan 18 jaar, volgt scholing of een opleiding en ontvangt algemene bijstand op grond van de WWB of kan zo'n uitkering ontvangen (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a, jo. Artikel 6 lid 1 sub e).
4. De ouder is een niet-uitkeringsgerechtigde (NUG'er), is als werkzoekende geregistreerd bij het CWI en maakt gebruik van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a, jo. Artikel 6 lid 1 sub f).
5. De ouder is een nieuwkomer die een inburgeringprogramma volgt (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a, jo. Artikel 6 lid 1 sub g).
6. De ouder is ingeschreven bij een school of instelling als bedoeld in § 2.2. of 2.4 van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdragen of in de artikelen 2.8 tot en met 2.11 van de Wet studiefinanciering 2000 (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a, jo. Artikel 6 lid 1 sub j).

Een ouder met partner

In de volgende gevallen hebben ouders met een partner aanspraak op een tegemoetkoming:

1. Zowel de ouder als zijn partner behoren tot een van de doelgroepen 1 tot en met 6 en de doelgroep 1 en 2 van de UWV (zie hoofdstuk 7) (Artikel 22, eerste lid, onderdeel b. Art 29, eerste lid, onderdeel b).
2. De ouder of zijn partner behoort tot één van de doelgroepen 1 tot en met 6 of de doelgroep 1 of 2 van het UWV (zie hoofdstuk 7) én de andere persoon ontvangt een WW-uitkering en maakt gebruik van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling (Artikel 22, eerste lid, onderdeel c Artikel 29, eerste lid, onderdeel c.).
3. De ouder of zijn partner behoort tot één van de doelgroepen 1 tot en met 6 of de doelgroep 1 of 2 van het UWV én de andere persoon is arbeidsgehandicapte als bedoeld in de Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten die gebruik maakt van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling van het UWV (Artikel 22, eerste lid, onderdeel c. Artikel 29 eerste lid, onderdeel c).
4. De ouder of zijn partner behoort tot een van de doelgroepen 1 tot en met 6 of de doelgroep 1 of 2 van het UWV én de andere persoon heeft inkomen uit arbeid (Artikel 22, eerste lid, onderdeel d. Artikel 29, eerste lid, onderdeel d).

Ouders die recht hebben op de extra tegemoetkoming van 3.5% van de gemeente

De volgende ouders komen in aanmerking voor een aanvullende tegemoetkoming van de gemeente:

1. De ouder ontvangt een uitkering in het kader van de WWB, IOAW/IOAZ of ANW en maakt gebruik van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a,jo. Artikel 6 lid 1 sub c).
2. De ouder is jonger dan 18 jaar, volgt scholing of een opleiding en ontvangt algemene bijstand op grond van de WWB of kan zo'n uitkering ontvangen (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a, jo. Artikel 6 lid 1 sub e).
3. De ouder is een niet uitkeringsgerechtigde (NUG'er), is als werkzoekende geregistreerd bij het CWI én maakt gebruik van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling (Artikel 22, eerste lid, onderdeel a, jo. Artikel 6 lid 1 sub f.).
4. De ouder heeft inkomen uit arbeid, aangevuld met algemene bijstand op grond van de WWB (Artikel 22, tweede lid).

In het geval van inkomen uit arbeid aangevuld met een WWB-uitkering is er dus geen gemeentelijke tegemoetkoming van eenzesde van de kosten, maar wel de aanvullende tegemoetkoming van 3.5%.

De ouder die een uitkering ontvangt op grond van de WWIK, de ouder die nieuwkomer is en de ouder die student is komen dus niet in aanmerking voor de aanvullende tegemoetkoming van 3.5%.

Bij de aanvraag voor een tegemoetkoming van het Rijk bij de Belastingdienst moet het bedrag van 3.5% níet bij de gemeentelijke bijdrage worden opgenomen.

Ouders met een hoger inkomen dan de laagste inkomenscategorie uit de tabel die ook tot de hierboven genoemde doelgroepen behoren, krijgen van de gemeente de aanvullende tegemoetkoming van 3.5%. Voor deze categorie ouders zijn er dus wel kosten die zij zelf moeten dragen: het percentage dat geldt voor de desbetreffende inkomensklasse minus de 3.5% aanvullende tegemoetkoming.

Statushouders/asielzoekers

In artikel 5 tweede lid is aangegeven wie niet voor een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang in aanmerking komen - noch van het Rijk, noch van de gemeente, noch van het UWV. Het gaat om vreemdelingen die niet rechtmatig verblijf houden in de zin van artikel 8, onder a tot en met e en l van de Vreemdelingenwet 2000. Ook als de partner van de ouder tot bovengenoemde categorie behoort, is er geen aanspraak.

In het derde lid van artikel 5 wordt bepaald onder welke voorwaarden een vreemdeling wel aanspraak kan maken op een tegemoetkoming.

Bij vrijwilligerswerk en werkzaamheden als mantelzorger is er geen aanspraak op een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang op grond van de Wet kinderopvang.

Ouders die volgens de Wet kinderopvang niet tot de doelgroep van de gemeente behoren, maar op grond van eigen beleid van de gemeente wel een gemeentelijke tegemoetkoming krijgen, kunnen geen aanspraak maken op een tegemoetkoming van het Rijk.

Besluit bijstandsverlening zelfstandigen

Zelfstandigen die een uitkering ontvangen op grond van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen behoren niet tot de gemeentelijke doelgroepen op grond van de Wet kinderopvang. Zij komen dus niet in aanmerking voor een gemeentelijke tegemoetkoming. Zij hebben echter wel inkomen uit arbeid - eventueel negatief - en komen dus wel in aanmerking voor een tegemoetkoming van het Rijk.

6.3 Voortzetting van aanspraken (artikel 35)

Artikel 35 bepaalt dat het College van Burgemeester en Wethouders kan besluiten om de tegemoetkoming van de gemeente na beëindiging van een reïntegratietraject nog maximaal een half jaar door te laten lopen om solliciteren mogelijk te maken. Dit geldt niet voor nieuwkomers, studenten en ouders met inkomen uit arbeid met een aanvullende WWB-uitkering. Indien de gemeente besluit tot toekenning van een tegemoetkoming, verstrekt ook het Rijk een tegemoetkoming. In de Regeling Wet kinderopvang is de termijn van zes maanden geregeld.

6.4 Studenten

Opleidingen

In artikel 6, eerste lid onderdeel j, van de Wet kinderopvang is bepaald dat ouders aanspraak hebben op een tegemoetkoming voor kosten kinderopvang, indien zij ingeschreven staan bij een opleiding waarvoor studiefinanciering verkregen kan worden op grond van de Wet Studiefinanciering 2000 (WSF 2000, artikel 2.8 tot en met 2.11) of een tegemoetkoming in de studiekosten op grond van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdragen en schoolkosten (WTOS, § 2.2 of 2.4).

Dit betreft in ieder geval de volgende opleidingen:

- vmbo, mavo, havo en vwo (zowel regulier als volwassenenonderwijs);
- bachelor- en masteropleidingen (hoger beroepsonderwijs en universitair onderwijs, ook vormen van contractonderwijs, zie hieronder bij particuliere onderwijsinstellingen);
- beroepsopleidingen in het middelbaar beroepsonderwijs (ook contractonderwijs, zie hieronder bij particuliere onderwijsinstellingen).

Meestal zal de aanvraag wel duidelijk zijn. Er zijn een paar grensgevallen.

Deeltijdstudenten

Het mag zowel om voltijd- als deeltijdopleidingen gaan.

Er zijn deeltijdopleidingen waarvoor geen studiefinanciering kan worden verkregen. Er zijn ook deeltijdopleidingen die niet bekostigd worden, omdat er minder dan 300 uur onderwijs per jaar wordt gegeven. Als het opleidingen betreft waarvoor ook een voltijdvariant bestaat waarvoor wel studiefinanciering of bekostiging door de onderwijsinstelling verkregen kan worden, hebben de deeltijdstudenten recht op tegemoetkoming voor kinderopvang.

Oudkomers

Deelnemers aan onderwijs bij ROC's komen alleen in aanmerking als ze beroepsonderwijs of vavo volgen (zie § 2.2 van de WTOS, de artikelen 2.6.en 2.7). Educatieve trajecten die door gemeenten bekostigd worden, geven geen recht op een tegemoetkoming. Het gaat dan bijvoorbeeld om educatieve trajecten (taalcursussen e.d.) die oudkomers in het kader van inburgering volgen. Vooral nog vallen deze trajecten niet onder de Wet kinderopvang. Zodra oudkomers op grond van de nieuwe inburgeringswet verplicht worden tot inburgering, zullen dergelijke inburgeringstrajecten naar verwachting wel onder de Wet kinderopvang worden gebracht.

Indien het educatieve traject van de oudkomer expliciet tot betaalde arbeid moet leiden, kan de gemeente het traject tot reïntegratietraject bestempelen. In dat geval is er wel recht op een tegemoetkoming voor de kosten van kinderopvang. Voor de Wet kinderopvang is de ouder dan deelnemer aan een reïntegratietraject in plaats van student.

Particuliere onderwijsinstellingen

In beginsel kunnen alle soorten onderwijs worden gevolgd aan bekostigde en niet-bekostigde (particuliere) onderwijsinstellingen. De betreffende instellingen dienen dan wel door de Minister van OCW te zijn 'erkend'. Het gaat dan om instellingen waarvan de diploma's door de minister van OCW worden erkend, of om instellingen die zijn erkend (voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld Luzac College) dan wel aangewezen (hoger onderwijs, bijvoorbeeld Nyenrode Business Universiteit). In het beroepsonderwijs worden de niet-bekostigde onderwijsinstellingen met hun erkende opleidingen opgenomen in het CREBO (te raadplegen via www.cfi.nl). In het hoger onderwijs worden de aangewezen instellingen opgenomen in het CROHO (te raadplegen via www.ib-groep.nl)

Veel bekostigde instellingen verzorgen ook niet-bekostigd onderwijs. Dit wordt ook wel contractonderwijs genoemd. Daarvoor geldt hetzelfde als wat hierboven over particulier onderwijs is opgemerkt.

Buitenlandse studenten

Voor buitenlandse studenten gelden de bepalingen voor studenten, tenzij zij onrechtmatig in Nederland verblijven.

Promovendi

Promovendi zijn niet ingeschreven als student aan een onderwijsinstelling. Zij behoren dus niet tot de doelgroep studenten. Indien promovendi een arbeidsovereenkomst en daarmee inkomen uit arbeid hebben, vallen zij onder alle bepalingen van de Wet kinderopvang die voor werknemers gelden.

Nadere informatie

Bij twijfel of de opleiding erkend is door het Ministerie van OCW, kan de gemeente contact opnemen met het Informatiecentrum Onderwijs (ICO). Dit is de helpdesk van het Ministerie van OCW. Tel. (079) 323 26 66.

6.5 Samenloop

Studenten met een bijbaan

Veel studenten hebben een bijbaantje. Op grond van de Wet kinderopvang zouden zij zowel bij hun werkgever als bij de gemeente om een vergoeding van het werkgeversdeel kunnen vragen. Bij de beoordeling kunnen gemeenten zich het beste door de feitelijke situatie laten leiden. Als de opvang overwegend plaats vindt in studietijd ligt een bijdrage van de gemeente voor de hand. Als de opvang overwegend plaats vindt in werktijd is een bijdrage van de werkgever redelijk.

Inkomen uit arbeid en een WWB-uitkering

Als een alleenstaande ouder naast de WWB-uitkering een baan heeft, ook al is dat maar een aantal uren, en de ouder krijgt geen werkgeversbijdrage dan ontvangt deze van de gemeente alleen de bijdrage van 3,5%. Van het Rijk krijgt deze ouder de tegemoetkoming, de extra tegemoetkoming vanwege de ontbrekende werkgeversbijdrage en de aanvullende tegemoetkoming van eenzesse omdat het hier om een eenoudergezin gaat.

Gezinnen waarin beide partners een inkomen uit arbeid hebben en een aanvulling met een WWB-uitkering, komen ook in aanmerking voor de tegemoetkoming van 3,5%. Dit is een tegemoetkoming van 3,5% en niet van 7%. Als zo'n gezin een inkomen heeft dat hoger is dan de laagste inkomenscategorie, dan betalen zij wel een eigen bijdrage.

6.6 Taken gemeenten

Storting in gemeentefonds

Ten behoeve van de uitvoering van de Wet kinderopvang door de gemeenten heeft het Rijk voor 2005 56,9 miljoen euro gestort in het Gemeentefonds. De verdeling van deze middelen over de gemeenten vindt plaats volgens de verdeelcriteria van het Gemeentefonds. Binnen het uitgavencluster zorg worden de middelen over de gemeenten verdeeld via de verdeelmaatstaven bijstandontvangers (50%), inwoners (40%) en minderheden (10%). Het betreft geen geoormerkt geld en er is dus ook geen afzonderlijke financiële verantwoording naar het Rijk nodig. Het bedrag zal wel de komende jaren gemonitord worden om te bekijken of er aanpassingen nodig zijn. De middelen zijn bedoeld voor de uitvoering van het doelgroepenbeleid (de verstrekking van de tegemoetkomingen), voor toezicht door de GGD en voor handhaving.

Omdat in 2005 de categorie sociaal-medisch geïndiceerden niet onder de Wet kinderopvang valt, is aan de gemeenten verzocht om voor dit jaar zelf beleid te ontwikkelen en uit te voeren. Daarvoor zijn ook middelen in het Gemeentefonds gestort. Gemeenten worden geacht (maar zijn dus niet verplicht) volledig in de kosten bij te dragen, minus een door de gemeente vast te stellen ouderbijdrage. De sociaal-medische doelgroep kan dus op grond van een sociaal-medische problematiek geen tegemoetkoming aanvragen bij de Belastingdienst.

De aard van de gemeentelijke tegemoetkomingen

De tegemoetkomingen, waarin het wetsvoorstel voorziet, zijn subsidies in de zin van artikel 4.21 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Immers, het gaat om een aanspraak op financiële middelen door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op een bepaalde activiteit van de aanvrager. Het gaat in dit geval om een vergoeding van werkelijke kosten die een ouder gemaakt heeft voor kinderopvang.

De bestedingsrichting van de tegemoetkomingen staat dus vast. Dit brengt met zich mee dat artikel 4.2 van de Awb, handelend over subsidies, rechtstreeks van toepassing is op de tegemoetkoming.

Eigen gemeentelijke doelgroepen

De gemeente kan zelf bepalen op welke wijze zij een eigen gemeentelijke doelgroep financieel wil ondersteunen voor het kinderopvanggebruik. Dit is vergelijkbaar met de groep sociaal-medisch geïndiceerden die in 2005 niet onder de Wet kinderopvang vallen.

De gemeente kan ervoor kiezen om aan te sluiten bij de systematiek van de Wet kinderopvang, maar dat hoeft niet.

Modelverordening VNG

Ten behoeve van gemeenten heeft de VNG een Modelverordening opgesteld. Gemeenten zijn vrij om deze te volgen of ervan af te wijken. In de Modelverordening zijn bijvoorbeeld zaken opgenomen over de gegevens die door de aanvrager van een gemeentelijke tegemoetkoming aan de gemeente moeten worden verstrekt, over de procedure die de gemeente volgt om de hoogte van het voorschot en van de definitieve tegemoetkoming vast te stellen en over de informatieplicht van de aanvrager. In dit model zijn ook bepalingen inzake sociaal-medisch geïndiceerden opgenomen. Omdat echter de bepalingen over sociaal-medisch geïndiceerden van de Wet kinderopvang in 2005 niet in werking zijn getreden, kan ook een gemeentelijke verordening op basis van de Wet kinderopvang in afwijking van de Modelverordening geen bepalingen over sociaal-medisch geïndiceerden bevatten. De Modelverordening van de VNG is te vinden op www.vng.nl.

7 Doelgroepen UWV (artikel 29)

De hoofdregel van de wet is dat ouders een tegemoetkoming kunnen krijgen voor de kosten van kinderopvang als zij werk en zorg combineren. In een aantal bijzondere gevallen kunnen ouders die geen inkomen uit arbeid hebben toch aanspraak maken op een tegemoetkoming. In deze situatie verstrekt het UWV (of de gemeente, zie hoofdstuk 6) een tegemoetkoming naast de tegemoetkoming van het Rijk.

7.1 Bijzondere doelgroepen in de wet

Artikel 29 van de wet bepaalt welke ouders aanspraak kunnen maken op een tegemoetkoming van het UWV. Ouders kunnen alleen aanspraak maken op een tegemoetkoming van het UWV voor de periode dat zij tot de doelgroep behoren. Als een ouder aanspraak heeft op een tegemoetkoming van het UWV, dan heeft hij ook aanspraak op een tegemoetkoming van het Rijk.

Ouders zonder werkgever komen in bepaalde omstandigheden in aanmerking voor een tegemoetkoming van het UWV. In deze situatie is er geen werkgever om de werkgeversbijdrage te betalen. Daarom heeft het UWV de taak om een deel van de kosten bij te dragen. Deze tegemoetkoming komt boven op de tegemoetkoming van het Rijk (zie hoofdstuk 4). Voor de bepaling van de hoogte van de tegemoetkoming van het UWV wordt ook het maximum uurtarief gehanteerd. (zie hoofdstuk 4).

7.2 De verschillende doelgroepen

Een ouder zonder partner

Ouders zonder partner kunnen in de volgende gevallen aanspraak maken op een uitkering van het UWV:

1. De ouder heeft een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO/Wajong) en volgt een reïntegratietraject (Artikel 29, eerste lid onderdeel a. Artikel 6 lid 1 sub i).
Een reïntegratietraject is een plan als bedoeld in artikel 29 derde lid van de Werkloosheidswet. Het UWV kan daarover inlichtingen verschaffen, omdat zij ook de tegemoetkoming moeten uitkeren als daarop aanspraak bestaat.
2. De ouder ontvangt een werkloosheidsuitkering (WW) en volgt een reïntegratietraject (Artikel 29, eerste lid, onderdeel c. Artikel 6, lid 1, sub h).

Een ouder met partner

In de volgende gevallen hebben ouders met een partner aanspraak op een tegemoetkoming:

1. Zowel de ouder als zijn partner behoren tot een van de doelgroepen 1 tot en met 6 van de gemeenten (zie hoofdstuk 6 en de doelgroep 1 en 2 van de UWV (Artikel 22, eerste lid, onderdeel b. Artikel 29, eerste lid, onderdeel b).
2. De ouder of zijn partner behoort tot één van de doelgroepen 1 tot en met 6 van de gemeenten (zie hoofdstuk 6) of de doelgroep 1 of 2 van het UWV én de andere persoon ontvangt een WW-uitkering en maakt gebruik van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling (Artikel 22, eerste lid, onderdeel c Artikel 29, eerste lid, onderdeel c).
3. De ouder of zijn partner behoort tot één van de doelgroepen 1 tot en met 6 van de gemeenten (zie hoofdstuk 4) of de doelgroep 1 of 2 van het UWV én de andere persoon is arbeidsgehandicapt als bedoeld in de Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten die gebruik maakt van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling van het UWV (Artikel 22, eerste lid, onderdeel c. Artikel 29 eerste lid, onderdeel c).
4. De ouder of zijn partner behoort tot een van de doelgroepen 1 tot en met 6 van de gemeente of de doelgroep 1 of 2 van het UWV én de andere persoon heeft inkomen uit arbeid (Artikel 22, eerste lid, onderdeel d. Artikel 29, eerste lid, onderdeel d).

Ouders die recht hebben op de extra tegemoetkoming van 3.5% van het UWV
Ouders die recht hebben op een tegemoetkoming van het UWV hebben ook aanspraak op de extra aanvullende tegemoetkoming van 3.5%.

7.3 Bijzondere situaties

Student en een uitkering UWV

Als een studie wordt gevolgd in het kader van een reïntegratietraject bij het UWV, dan betaalt het UWV het 'werkgeversdeel' van de tegemoetkoming kinderopvang. Voor kinderopvang die daarnaast nog nodig is vanwege de studie, moet het 'werkgeversdeel' bij de gemeente worden aangevraagd. Als de studie los van een reïntegratietraject wordt gevolgd, moet het werkgeversdeel bij de gemeente worden aangevraagd.

Werk en WAO

Een ouder die inkomen uit arbeid heeft, een WAO-uitkering ontvangt en niet deelneemt aan een reïntegratietraject, heeft geen aanspraak op een tegemoetkoming van het UWV.

Overgangsregeling UWV

Op grond van artikel 93 van de Wet geldt voor lopende trajecten bij het UWV een overgangsregeling tot uiterlijk 1 juli 2005. Gedurende deze periode kan men nog onder de oude regeling vallen. Er is dan geen sprake van een overeenkomst van het kindercentrum met de ouders, maar nog van een overeenkomst tussen de intermediair die de kinderopvangregeling van het UWV uitvoert en het kindercentrum.

Reïntegratietraject voor enkele dagen per week

Als een traject bij het UWV bijvoorbeeld twee dagen per week duurt, dan kan het UWV de bijdrage beperken tot twee dagen. De ouder heeft wel recht op een bijdrage van het Rijk voor meer dagen. Mocht gedurende het jaar dit reïntegratietraject aflopen en de ouder gaat in hetzelfde jaar betaalde arbeid verrichten, zonder dat de werkgever bijdraagt, dan blijft het recht op compensatie voor een eventueel ontbrekende werkgeversbijdrage gelden.

Voortzetting van aanspraken van ouders

Artikel 35 bepaalt dat het UWV kan besluiten om de tegemoetkoming van het UWV na beëindiging van het reïntegratietraject nog maximaal een half jaar door te laten lopen om solliciteren mogelijk te maken. Indien het UWV daartoe besluit, verstrekt ook het Rijk een tegemoetkoming. De termijn van zes maanden is geregeld in de Regeling Wet kinderopvang.

8 Aanvraag tegemoetkoming (artikel 9)

Het aanvragen van de tegemoetkoming kan in drie stappen gaan. Eerst wordt een voorlopige aanvraag ingediend op het aanvraagformulier (zie § 8.1), dit is een aanvraag tot verlening van tegemoetkoming. Daarna komt de definitieve opgave voor de definitieve toekenning (zie § 8.7). Dit gaat door middel van een opgaveformulier. Bij de definitieve toekenning wordt een mogelijkheid tot een derde stap opgehouden. Als er nog wijzigingen zijn bij de opgave van de inkomstenbelasting, heeft dit ook gevolgen voor de hoogte van de tegemoetkoming.

Er kan pas een aanvraag ingediend worden voor een kind als het geboren is en er een offerte of overeenkomst is met een kindercentrum.

Met de aanvraag mogen geen bijlagen worden meegezonden, zoals een kopie van de overeenkomst met het kindercentrum. Als de Belastingdienst daar om vraagt, moet de aanvrager wel de gegevens en bescheiden kunnen overleggen die voor de beslissing op een aanvraag nodig zijn (artikel 20 en 21).

8.1 De voorlopige toekenning (artikel 10)

Het dient aanbeveling dat de ouder acht weken voor de aanvang van de kinderopvang de aanvraag indient. De ouder moet een inschatting maken van de gegevens over het jaar. De Belastingdienst berekent op basis van deze gegevens hoeveel tegemoetkoming de ouders ontvangen. Dit is de voorlopige berekening van de tegemoetkoming. De ouder krijgt een beschikking waarop staat welk bedrag dat jaar in maandelijkse termijnen wordt uitbetaald.

8.2 Clausule

De ouders hoeven bij de aanvraag bij de Belastingdienst geen offerte of overeenkomst te overleggen. Doordat de aanvraag voor de tegemoetkoming en de ondertekening van de overeenkomst parallel uitgevoerd kunnen worden, zal de ouder mogelijk een clausule willen laten opnemen in de overeenkomst, waarin is bepaald dat bij een lager dan verwacht voorschot van de overheid de overeenkomst kan komen te vervallen. Het is aan de kinderopvangondernemer om te bepalen of hij een dergelijke clausule wil opnemen.

8.3 Het invullen van de aanvraag

De tegemoetkoming van de overheid wordt aangevraagd bij het onderdeel Toeslagen van de Belastingdienst. Dat kan op twee manieren: met een aanvraagformulier of elektronisch. Het formulier is aan te vragen bij de Belastingtelefoon op 0800-0543. Het programma voor de elektronische aanvraag is te downloaden via www.belastingdienst.nl/toeslagen/tegemeetkomingkinderopvang

Als de aanvraag is ingediend worden er geen ontvangstbevestigingen gestuurd. Binnen acht weken na het ontvangen van de aanvraag verstuurt de Belastingdienst de beschikking over de verlening van de tegemoetkoming. Het elektronische aanvraagprogramma laat wel direct weten of de aanvraag goed is ontvangen.

8.3.1 Toetsingsinkomen (artikel 8)

Op de aanvraag moet het toetsingsinkomen opgegeven worden. Het toetsingsinkomen (artikel 8) is het totaal van het inkomen uit werk en woning (box 1), het inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2) en het inkomen uit sparen en beleggen (box 3).

Schat het toetsingsinkomen niet te laag in. Hoe lager het toetsingsinkomen is, des te hoger is de tegemoetkoming. Als achteraf blijkt dat er een hoger inkomen was dan oorspronkelijk was opgegeven, moet bij de definitieve vaststelling een deel van de tegemoetkoming terugbetaald worden.

8.3.2 Sociaal-fiscaal nummer (artikel 19)

De ouders moeten hun sofi-nummer opgeven. Als het sofi-nummer van het kind nog niet bekend is, kan toch een aanvraag ingediend worden. Dit is het geval bij adoptiekinderen en kinderen van asielzoekers. Op het aanvraagformulier kan het veld dan leeg gelaten worden. Wordt gebruik gemaakt van het elektronische aanvraagprogramma, dan kan voor hulp bij het invullen contact worden opgenomen met de Belastingtelefoon, (0800) 05 43.

8.3.3 Uitbetaling niet aan aanvrager

De Belastingdienst kan de tegemoetkoming ook direct overmaken naar het kindercentrum, de tussenpersoon of bemiddelaar. Het volledige bedrag wordt dan overgemaakt naar het rekeningnummer dat is opgegeven. Het bedrag kan niet worden gesplitst per kind. Het betalingskenmerk waaronder wordt overgemaakt is de combinatie tussen sofinummer van de aanvrager, het beschikingsnummer en de naam van de aanvrager.

8.4 Betaling

Nadat de Belastingdienst de aanvraag heeft gecontroleerd en goedgekeurd, ontvangt de ouder een beschikking. Hierop staat het totaalbedrag dat in dat jaar zal worden uitgekeerd en hoe dat bedrag is opgebouwd. De Belastingdienst betaalt in maandelijkse termijnen. Het totaalbedrag wordt gedeeld door het aantal resterende maanden. Uiterlijk acht weken na het indienen start de betaling.

8.5 Aanvraag lopende het jaar

Het is mogelijk om in de loop van het jaar de tegemoetkoming kinderopvang aan te vragen. Het is aanbevolen om acht weken voor de start van de opvang de aanvraag in te sturen. De tegemoetkoming wordt over de resterende maanden uitbetaald. Als de opvang al is gestart maar de aanvraag voor tegemoetkoming pas later ingediend is, wordt het totaal aan tegemoetkoming over de resterende maanden uitbetaald. Er wordt dus niet met terugwerkende kracht uitgekeerd.

8.5.1 Uitbetaling ineens

Het is ook mogelijk om de aanvraag voor de tegemoetkoming na afloop van het jaar in te dienen. Dan wordt het totaalbedrag in een keer uitbetaald. Dat gebeurt wanneer de aanvraag na 1 december of na afloop van het lopende kalenderjaar wordt ingediend. Er is dan geen sprake meer van een voorlopige toekenning. De aanvraag moet gedaan worden met het opgaafformulier.

8.6 Tussentijdse wijzigingen

Als er wijzigingen zijn in de persoonlijke situatie of in het gebruik van de opvang, kan dat gevolgen hebben voor de hoogte van de tegemoetkoming. Met een wijzigingsformulier kan dit doorgegeven worden aan de Belastingdienst. Deze zijn telefonisch te verkrijgen op 0800-0543 of te downloaden via www.belastingdienst.nl.

8.6.1 Voortzetting dagopvang naar buitenschoolse opvang

Op het aanvraagformulier gaan vraag 5k tot en met 5m over het soort opvang, het totaal aantal opvanguren per opvangsoort en het gemiddeld uurtarief per opvangsoort. De maandelijkse tegemoetkoming van het Rijk wordt in principe berekend door het totale bedrag van de opvangkosten, rekening houdend met het maximum uurtarief, te delen door 12.

Als een kind in de loop van het jaar de overstap maakt van dagopvang naar buitenschoolse opvang, kan de ouder op het aanvraagformulier de te factureren bedragen voor beide soorten voor het hele jaar bij elkaar optellen en vervolgens delen door 12.

Stel dat het kind op 1 mei naar de buitenschoolse opvang gaat en de maandelijkse kosten hiervoor zijn lager dan de dagopvang. De ouder ontvangt dan in de periode tot 1 mei een lager bedrag vergeleken bij de kosten die de ouder heeft. In de periode na 1 mei ontvangt de ouder meer tegemoetkoming dan de gemaakte kosten.

Indien de ouder dit liever niet heeft en de tegemoetkoming overeen wil laten komen met de daadwerkelijke maandelijkse kosten, dan moet de ouder een aanvraag indienen met daarin de vermelding van de kosten voor de dagopvang alsof deze kinderopvangsoort het gehele jaar zou duren. In april dient de ouder dan een wijzigingsformulier in met daarin het juiste aantal uren dagopvang tot mei en het juiste aantal uren bso van mei tot en met december.

8.6.2 Nog niet vastgestelde werkgeversbijdrage

Op het formulier moet bij vraag 5e en 5f een schatting gemaakt worden van de totale jaarbijdrage per kind die van de werkgever en de werkgever van de echtgenoot of huisgenoot wordt ontvangen.

Het kan voorkomen dat de werkgever nog geen duidelijkheid kan geven over de bijdrage. Hierdoor kan het zijn dat het niet mogelijk is een reële schatting te maken.

Te hoge schatting

Als de werkgeversbijdrage te hoog wordt ingeschat, is het bedrag van de maandelijkse tegemoetkoming lager dan waar de ouder recht op heeft. Wanneer de totale werkgeversbijdrage minder dan één derde deel van de opvangkosten bedraagt, dan compenseert het Rijk een deel van de ontbrekende bijdrage. Bij een te hoge schatting van de werkgeversbijdrage ontvangt de ouder te weinig compensatie van het Rijk.

Te lage schatting

Schat de ouder het bedrag lager in dan wat de werkgever uiteindelijk vergoedt, dan ontvangt de ouder teveel tegemoetkoming van het Rijk. Als achteraf blijkt dat de ontvangen tegemoetkoming te hoog is geweest, moet het te veel ontvangen bedrag worden terugbetaald, inclusief de daarover verschuldigde rente.

8.6.3 Het kind wordt vier maar blijft nog op de dagopvang (artikel 1 lid b en c Besluit bekostiging)

Als een kind vier jaar wordt maar voor een bepaalde periode nog gebruik blijft maken van de dagopvang, houden de ouders recht op tegemoetkoming over deze periode. Dit kan bijvoorbeeld zijn als kinderen in de zomervakantie jarig zijn, of wanneer er nog geen plek is op de basisschool.

Artikel 1 lid b van het Besluit bekostiging

Dagopvang: kinderopvang, verzorgd door een kindercentrum voor kinderen tot de leeftijd waarop zij het basisonderwijs volgen.

Dus als een kind pas met vijf jaar naar het basisonderwijs gaat, dan kan het ook als vijfjarige gebruikmaken van dagopvang.

Ditzelfde geldt voor kinderen die van de buitenschoolse opvang naar het voortgezet onderwijs gaan.

8.7 Definitieve opgaaf (artikel 13)

Als de Belastingdienst een aanvraagformulier heeft ontvangen, krijgt de ouder aan het begin van het nieuwe jaar een brief over de definitieve opgaaf. Op deze opgaaf moeten de exacte gegevens over het kalenderjaar worden vermeld. Op basis hiervan wordt de definitieve toekenning vastgesteld. Voor 1 april van het nieuwe jaar moeten de gegevens teruggestuurd worden. Dit kan elektronisch of met een formulier. Als de ouder geen aanvraagformulier heeft ontvangen, kan de ouder een opgaafformulier aanvragen bij de Belastingdienst of het programma downloaden op www.belastingdienst.nl.

8.7.1 Uitstelregeling

De uitstelregeling voor de opgaaf Wet kinderopvang houdt gelijke tred met de uitstelregeling voor de inkomstenbelasting. Als de ouder geen aangifte inkomstenbelasting hoeft te doen, moet deze de opgaaf Wet kinderopvang voor 1 april van het volgende kalenderjaar indienen. Doet de ouder wel aangifte inkomstenbelasting, dan moet de opgaaf Wet kinderopvang worden gedaan binnen de termijn dat uitstel voor de aangifte inkomstenbelasting is verleend.

8.8 Heffingsrente (artikel 14)

Er wordt heffingsrente geheven over de bedragen die de ouder aan de Belastingdienst moet betalen als er teveel tegemoetkoming is ontvangen. De rente wordt berekend vanaf 1 januari van het jaar dat volgt op het tegemoetkomingsjaar. Omgekeerd geldt hetzelfde: de Belastingdienst vergoedt de ouder rente als er te weinig tegemoetkoming is betaald. Als uit de definitieve aanvraag blijkt dat de ouder geld terug moet betalen, ontvangt deze geen boete.

8.9 Bezwaar maken

Ouders hebben de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de beschikking en zij kunnen in beroep gaan tegen de uitspraak op het bezwaar. Op de beschikking van de Belastingdienst staat binnen welke termijn dit moet en waar het bezwaar naar toe gestuurd moet worden.

8.10 Aanvraag voor het volgende jaar

Vanaf september 2005 ontvangen huidige ontvangers van de tegemoetkoming kinderopvang een uitnodiging om in 2006 elektronisch hun aanvraag voor de toeslag kinderopvang te doen.

9 Melding en registratie

Kindercentra en gastouderbureaus moeten geregistreerd staan in een register bij de gemeente. Het register van de gemeente is openbaar en voor iedereen toegankelijk. De gemeente is verantwoordelijk voor het actueel houden van het register. De gemeente moet elke wijziging publiceren in de plaatselijke bladen. Alleen als ouders gebruiken maken van een geregistreerd kindercentrum of gastouderbureau, vergoedt de overheid een deel van de kosten.

9.1 Melding en registratie (artikel 45)

De wet kent een systeem van melding en registratie (artikel 45). Gemeenten kunnen geen vergunningen meer verlenen in het kader van de Wet kinderopvang en ook geen ontheffing. De wet verplicht kindercentra en gastouderbureaus zich te melden bij de gemeente. Wordt een kindercentrum of gastouderbureau niet gemeld, dan is dat een economisch delict. De gemeente dient het centrum of gastouderbureau op te nemen in een register. Het kindercentrum of gastouderbureau wordt geregistreerd in de gemeente waarin het gevestigd is. Tot welke kinderopvangorganisatie dat centrum behoort is niet bepalend. Bepalend is dus de vestigingsplaats.

Indien de houder een rechtspersoon is, dient de houder bij aanmelding diens inschrijfnummer bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken op te geven. Dit is een verplichting op grond van artikel 5 van de Regeling Wet kinderopvang. Deze verplichting geldt niet voor een houder die een natuurlijk persoon is.

9.1.1 Gastouderbureaus

Een gastouderbureau wordt alleen ingeschreven in het register van de gemeente waar het bureau is gevestigd. Een gastouderbureau met meerdere vestigingen in verschillende gemeenten is dus per vestiging in het register van de desbetreffende gemeente opgenomen. Het gastouderbureau mag in andere gemeenten koppelingen en plaatsingen verrichten dan de gemeente waarin het is geregistreerd. De opvang moet plaats vinden in de woning waar de (vraag-)ouder of de gastouder zijn hoofdverblijf heeft. Daarmee is opvang op een tweede adres niet mogelijk, tenzij dit het adres van de vraagouder is.

Alleen een gastouderbureau kan zich laten registreren. Een individuele gastouder kan zich niet inschrijven als (gastouder)bureau. Een gastouderbureau is namelijk een organisatie die gastouderopvang tot stand brengt en begeleidt. Een gastouder is een natuurlijk persoon die gastouderopvang biedt. Het gastouderbureau ziet toe op de kwaliteit van de opvang die door de gastouders wordt geboden. Voor zichzelf gastouderopvang tot stand brengen en zichzelf begeleiden zijn dus niet met elkaar te verenigen.

Juridisch gezien zijn er geen bezwaren tegen een constructie waarbij van een (echt)paar de ene partner houder van een gastouderbureau is en de andere partner gastouder. De zogeheten kruisconstructie, waarbij twee gastouders ieder een gastouderbureau oprichten en bij elkaar fungeren als gastouder, kan ook.

9.1.2 Innovatieve kinderopvang

Artikel 87 van de Wet kinderopvang biedt de mogelijkheid tot het aanwijzen van innovatieve vormen van kinderopvang. Deze mogelijkheid is uitgewerkt in het Tijdelijk besluit innovatieve kinderopvang. Dit besluit maakt het mogelijk dat gastouders maximaal zes kinderen exclusief de eigen kinderen opvangen. Dit in aanvulling op de Wet kinderopvang waar gastouderopvang slechts kan gaan om het tegelijkertijd opvangen van maximaal vier kinderen exclusief de eigen kinderen (art 1 van de Wet).

Het Tijdelijk besluit innovatieve kinderopvang regelt ook dat gastouderopvang kan plaatsvinden op locaties die ruimer zijn dan de definitie van de Wet kinderopvang, te weten: 'opvang in de gezinssituatie in de woning waar de gast- of vraagouder zijn hoofdverblijf heeft'. Deze bepaling maakt het mogelijk dat gastouderopvang ook georganiseerd kan worden in bijvoorbeeld een aan het huis gebouwde serre, een voor de opvang verbouwde garage of een huisje in de tuin dat niet voor de gezinssituatie worden gebruikt.

Een bureau voor kinderopvang dat kinderopvang met maximaal zes kinderen en/of opvang op het woonadres van gast- of vraagouder aanbiedt zal bij de melding aan de gemeente tevens moeten melden dat het innovatieve kinderopvang betreft.

Het experiment over innovatieve kinderopvang wordt na vier jaar geëvalueerd. Pas na deze evaluatie wordt bekeken of innovatieve kinderopvang in de Wet zal worden opgenomen.

9.1.3 Melding

Acht weken na melding of zodra de GGD heeft geconcludeerd dat de exploitatie redelijkerwijs kan plaatsvinden conform de wettelijke regels, kan de exploitatie starten. Deze termijn kan niet verlengd worden. De datum van exploitatie is de datum waarop het kindercentrum opengaat en er daadwerkelijk kinderen worden opgevangen.

Voor melding zijn modelformulieren van de VNG beschikbaar, de gemeente kan ook een eigen model gebruiken. Het is niet mogelijk om een tijdelijke vergunning aan te vragen. Als een kindercentrum of gastouderbureau start zonder zich eerst bij de gemeente te melden, dan kan de gemeente een boete opleggen omdat dit een economisch delict is.

Meldt men het centrum zeer vroegtijdig aan, bijvoorbeeld nog voordat de bouw gestart is, dan is dat niet zo zinvol. De GGD-inspecteur zal immers onvoldoende informatie hebben om te kunnen beoordelen of het centrum aan de eisen zal voldoen.

De registratie staat los van de gebruikersvergunning die de brandweer afgeeft. De coördinatie, de afstemming en het toezicht in relatie met andere wet- en regelgeving zijn taken voor de gemeente.

9.2 Register (artikel 46)

Doel van het register is toezicht mogelijk te maken. Ook krijgt de Belastingdienst met het register zicht op de kindercentra en gastouderbureaus die bij de gemeente gemeld zijn. De voorgescreven gegevens (zie onder) zijn voldoende voor dat doel. Een gemeente kan meer gegevens vragen, maar dat moet dan wel op basis van een wettelijke grondslag, bijvoorbeeld via een gemeentelijke verordening op basis van de Gemeentewet. Eventuele uitbreiding van op te vragen gegevens zal nauw moeten aansluiten bij het doel van het register.

In het register moeten de volgende gegevens zijn opgenomen (Regeling Wet kinderopvang, 28 september 2004)

- naam en adresgegevens, indien de houder een rechtspersoon is ook de rechtsvorm;
- inschrijfnummer bij de Kamer van Koophandel;
- het maximum aantal kindplaatsen per soort kinderopvang;
- het aanvangstijdstip van exploitatie.

Melding is registratie: dus de datum van melding is de datum van registratie. Een gemeente kan registratie niet weigeren. Wel kan de gemeente exploitatie tegenhouden als een houder niet aan de kwaliteitseisen voldoet of mogelijk anderszins niet aan de kwaliteitseisen kan voldoen.

Er zijn in de wet geen vormvoorschriften opgenomen voor het register. In de ledenbrief van de VNG, september 2004, staan modellen (zie website van de VNG).

Het register ligt kosteloos bij de gemeente ter inzage, publicatie via internet is ook mogelijk. Hierdoor kan worden nagegaan of een kindercentrum of gastouderbureau is ingeschreven. De gemeente kan ook een bewijs van registratie afgeven.

Een uittreksel of inlichting uit het register wordt tegen betaling van de werkelijke kosten verstrekt. Het gaat dan om kosten die direct of indirect door de dienstverlening zijn veroorzaakt. Voor meer informatie over kostentoe rekening, zie de VNG-uitgave *Kostentoe rekening en gemeentelijke heffingen*, VNG Uitgeverij Den Haag, 1999, ISBN 9032278150.

9.2.1 Wijzigingen register (artikel 47)

De houder is verantwoordelijk om wijzigingen door te geven aan de gemeente. Dat geldt voor al diens gegevens die in het register zijn opgenomen. De gemeente heeft ook een eigen verantwoordelijkheid om wijzigingen aan te brengen in het register, wanneer de opgenomen gegevens niet (meer) kloppen met de werkelijkheid. De gemeente dient de houder van deze wijzigingen in het register op de hoogte te stellen.

Een instelling kan niet met terugwerkende kracht uit het register worden verwijderd.

9.2.2 Kindercentra in het buitenland (artikel 48)

Ouders die arbeid en zorg combineren en in Nederland wonen of werken, hebben recht op een tegemoetkoming van het rijk. Ouders die gebruik maken van in het buitenland gevestigde kinderopvang kunnen ook een tegemoetkoming in de kosten ontvangen. Voorwaarde daarvoor is dat de kwaliteit van deze buitenlandse opvang gelijk gesteld kan worden aan de kwaliteit van in Nederland geregistreerde kinderopvang. Buitenlandse kinderopvang die aan deze eisen voldoet, wordt opgenomen in een centraal register buitenlandse kinderopvang van het Ministerie van SZW.

Ouders die in het buitenland wonen en werken en gebruik maken van in het centraal register geregistreerde kinderopvang, hebben geen recht op een tegemoetkoming van het rijk. Maar zij kunnen wel van hun werkgever een belastingvrije vergoeding van de kosten voor kinderopvang ontvangen.

In de Wet kinderopvang en in de daarop gebaseerde Regeling Wet kinderopvang is de procedure voor opname van buitenlandse kinderopvang in het centrale register vastgelegd. Een belangrijk onderdeel daarvan is het verzoek tot opname van buitenlandse kinderopvang in het centrale register buitenlandse kinderopvang. De ouder moet dat via een speciaal aanvraagformulier doen. Een aanvraag die op een andere wijze wordt ingediend, wordt niet in behandeling genomen.

Opname in het register is ook noodzakelijk voor ouders die gebruikmaken van kinderopvang in het buitenland en daarvoor van hun werkgever een bijdrage – als vrije vergoeding – in de kosten ontvangen (zie artikel 16c van de Wet op de loonbelasting 1964).

Alleen vormen van opvang die te vergelijken zijn met de Nederlandse opvangvormen kinderdagverblijf, centrum voor buitenschoolse opvang en gastouderopvang kunnen in aanmerking komen voor opname in het centrale register buitenlandse kinderopvang.

In België (Vlaanderen en Brussel) zijn de volgende opvangvormen te vergelijken met de Nederlandse opvang:

- erkende kinderopvang: kinderdagverblijven, initiatieven voor buitenschoolse opvang en diensten voor opvanggezinnen;
- zelfstandige opvang: kinderdagverblijven met een attest van toezicht.

In Vlaanderen en Brussel stelt de openbare instelling van de Vlaamse Gemeenschap “Kind en gezin” (Fransstalig: “Office de la naissance et de l’enfance”) de regels en voorwaarden op waaraan deze opvangvoorzieningen moeten voldoen. Deze regels en voorwaarden komen naar aard en strekking overeen met de kwaliteitsregels uit de Wet kinderopvang. Ouders die een aanvraag doen voor opname van kinderopvang in Vlaanderen in het centrale register buitenlandse kinderopvang, sturen de vergunning of het attest van toezicht mee met de aanvraag.

Duitsland kent de volgende opvangvormen die vergelijkbaar zijn met de Nederlandse kinderopvang:

- ‘Krippe’ (opvang voor 0- tot 3-jarigen);
- ‘Kindergarten’ (opvang voor 3- tot 6-jarigen);
- ‘Hort’ (opvang van 6- tot 14-jarigen).

De houders van deze opvangvormen beschikken over een exploitatievergunning (‘Betriebslaubnis’ in de zin van het ‘Sozialgesetzbuch-Achtes Buch’). Deze vergunning wordt afgegeven door de ‘überörtliche Träger der Jugendhilfe’, in de praktijk het ‘Landesjugendamt’. Ouders die een aanvraag doen voor opname van kinderopvang in Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen in het centrale register buitenlandse kinderopvang, sturen de exploitatievergunning mee met de aanvraag.

Als ouders gebruik maken van kinderopvang in andere gebieden dan de grensgebieden Vlaanderen en Duitsland, sturen zij de relevante kwaliteitsregels mee met de aanvraag en een document waaruit blijkt dat de gebruikte kinderopvang aan deze kwaliteitsregels voldoet. De aanvraag en de toelichting moeten in het Nederlands of het Engels worden opgesteld. De aanvraag moet opgestuurd worden naar:

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Directie Arbeidsverhoudingen
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Nederland

Het Ministerie van SZW beoordeelt of de kwaliteitsregels uit het betreffende land naar aard en strekking overeen komen met de kwaliteitsregels van de Wet kinderopvang. Indien dat het geval is, wordt dit vermeld in de Regeling wet kinderopvang. Deze regeling wordt dan daarop aangepast. Indien uit de aanvraag eveneens blijkt dat de opvanglocatie aan deze eisen voldoet, wordt de opvanglocatie vervolgens opgenomen in het centraal register. Het Ministerie van SZW stelt de aanvrager en de betreffende kinderopvangorganisatie van het besluit op de hoogte. Ook wordt de vermelding in het centrale register gepubliceerd in de Staatscourant. De opname in het register heeft terugwerkende kracht tot het moment van indienen van de aanvraag.

Het actuele register is te vinden op www.minszw.nl > werk > kinderopvang.

10 Kwaliteit

De Wet kinderopvang regelt ook de kwaliteit van de opvang. In artikel 49 t/m 60 staan de eisen waaraan kinderopvang moet voldoen. Dit zijn harde eisen, elke kinderopvangaanbieder moet zich daaraan houden. De basis kwaliteitseis van de Wet kinderopvang is dat er sprake moet zijn van verantwoorde kinderopvang in een kindercentrum (artikel 49) dan wel van verantwoorde uitvoering van werkzaamheden door het gastouderbureau (art. 56). De aanbieder van kinderopvang is daar verantwoordelijk voor.

Het begrip ‘verantwoorde kinderopvang’ is nader uitgewerkt in de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang. Als aan alle criteria van de beleidsregels wordt voldaan, is de kinderopvang verantwoord. De Beleidsregels kwaliteit kinderopvang zijn voor wat betreft de inhoud gebaseerd op het Convenant dat op 14 oktober 2004 is getekend door de aanbieders (MOgroep en de Branchevereniging ondernemers in de kinderopvang) en de ouders (de Belangenvereniging BOinK).

10.1 Verantwoorde kinderopvang (artikel 49)

In de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang wordt uitgewerkt wat verantwoorde kinderopvang is. De beleidsregels zijn minder dwingend dan de eisen in de wet.

De houder mag van een beleidsregel afwijken als hij daarvoor goede argumenten heeft en een alternatief biedt voor dat wat een specifieke beleidsregel beoogt (bijvoorbeeld voldoen de ruimte voor kinderen om te spelen). Het alternatief moet wel gelijkwaardig of beter zijn dan de eis van de beleidsregel. De bewijslast ligt bij de houder.

10.2 Verklaring omtrent het gedrag (artikel 50)

De verklaringen omtrent het gedrag moeten in de personeelsdossiers aanwezig zijn. Van nieuwe medewerkers moet de verklaring aanwezig zijn voordat zij met hun werk beginnen. Het gaat daarbij om het gehele personeelsbestand. Het gaat niet om personen die incidenteel werkzaam zijn voor een kindercentrum, bijv. een loodgieter of een taxichauffeur. Voor het kantoorpersoneel is de verklaring alleen verplicht als zij werkzaam zijn in het kindercentrum; kantoorpersoneel van het hoofdkantoor hoeft dus geen verklaring te overleggen. Deze verplichting geldt ook voor stagiaires met een leer/arbeidsovereenkomst. Voor stagiaires zonder leer/arbeidsovereenkomst en voor vrijwilligers geldt deze verplichting niet (artikel 10, Beleidsregels kwaliteit kinderopvang).

Ook alle (vrijwillige) bestuursleden en de houder/directeur moeten een verklaring omtrent het gedrag overleggen. Voor bestuursleden gaat het om een verklaring voor een natuurlijk persoon.

10.2.1 Uitzendkrachten

Voor uitzendkrachten is het voldoende dat het uitzendbureau een recente verklaring vraagt voorafgaand aan het eerste kinderopvangwerk. Deze hoeft dan niet steeds vernieuwd te worden. Het is voldoende dat het kindercentrum over een afschrift van de verklaring beschikt.

10.2.2 Gastouders

Personen die werkzaam zijn bij een gastouderbureau en de gastouders moeten een verklaring omtrent het gedrag overleggen (artikel 56, lid 3 Wk). De volwassen gezinsleden van de gastouders die bijdragen aan de opvang moeten ook zo’n verklaring hebben.

10.2.3 Aanvragen

De werkgever vraagt de verklaring aan. De verklaring omtrent het gedrag moet aangevraagd worden bij de gemeente waarin de medewerker woont. De formulieren voor het aanvragen van zo'n verklaring zijn te downloaden via de website van het ministerie van Justitie, www.justitie.nl met een zoekopdracht 'verklaring omtrent gedrag'.

Bij de aanvraag van de verklaring moet een werkgever aangeven wat belangrijke kenmerken/functieaspecten zijn. Als die in het geval van een verklaring uit een eerdere functie niet overeenkomen met de huidige functie, heeft die verklaring geen waarde.

Er is niet bepaald wie de kosten voor de verklaring (€ 30) voor zijn rekening neemt, dat kan de werkgever of de werknemer zijn dan wel het gastouderbureau of de gastouder.

10.2.4 Geldigheid

In principe is het voldoende als de verklaring één keer is afgegeven, dus voor onbepaalde tijd. Wel dient de verklaring op het moment van in dienst treden niet ouder te zijn dan twee maanden.

Van werknemers die al in dienst zijn, zijn de oude verklaringen nog geldig.

In de administratie dienen originelen van de verklaringen aanwezig te zijn. Bij een bezoek van de toezichthouder aan een kindercentrum kan een afschrift voldoen (Regeling Wet kinderopvang, oktober 2004, § 5, 2b).

Als het vermoeden bestaat dat iemand niet langer voldoet aan de eisen voor het afgeven van een verklaring omtrent het gedrag, dan moet de medewerker een geactualiseerde verklaring overleggen (artikel 50, vierde lid). Als niet wordt voldaan aan de eis in de wet met betrekking tot de aanwezigheid van de verklaring omtrent het gedrag, zal het College van B&W moeten handhaven.

10.3 Risico-inventarisatie (artikel 51)

In artikel 51 is geregeld dat elk kindercentrum in een risico-inventarisatie schriftelijk vastlegt welke risico's de opvang van kinderen met zich mee brengt. Het gaat hierbij om zowel veiligheids- als gezondheidsrisico's. De wet schrijft niet voor hoe een risico-inventarisatie er precies uit moet zien. Elk kindercentrum is vrij zijn eigen methode te ontwikkelen of te kiezen.

Om te voorkomen dat elke individuele kinderopvangorganisatie veel tijd kwijt is om een eigen methode te ontwikkelen, is een model gemaakt. Voor het deel veiligheid is door Consument en Veiligheid de methode *Veiligheidsmanagement* ontwikkeld (www.veiligheid.nl). Het Landelijk Centrum voor Hygiëne en Veiligheid heeft de methode *Gezondheidsmanagement* ontwikkeld (www.ggd Kennisnet.nl/lchv).

Als onderdeel van het veiligheidsmanagement wordt de ongevallenregistratie genoemd in de beleidsregels. Er is in ieder geval sprake van een ongeval wanneer een arts of tandarts ingeschakeld wordt of een ziekenhuisbezoek noodzakelijk is.

Voor gastouderopvang is in artikel 12 van de beleidsregels opgenomen dat voor elke woning waar gastouderopvang plaatsvindt in een jaarlijkse risico-inventarisatie wordt vastgelegd welke veiligheids- en gezondheidsrisico's de opvang van de kinderen met zich brengt. Ook hiervoor zijn methoden ontwikkeld.

Als de houder zelf een methode heeft ontwikkeld, moet de gehanteerde risico-inventarisatie voldoen aan de eisen die beschreven zijn in de beleidsregel. De volgende onderwerpen zijn voorgeschreven: verbranding, vergiftiging, verdrinking, valongevallen, verstikking, verwondingen, beknelling, botsen, stoten, steken en snijden.

De verplichting van de risico-inventarisatie voor kindercentra geldt vanaf 1 januari 2005. De model risico-inventarisatie voor kindercentra is beschikbaar sinds het najaar van 2004. Wanneer de houder kan aantonen dat hij vanaf het begin alles in het werk heeft gesteld om aan deze eis te voldoen, maar goede redenen heeft waarom hij er nog mee bezig is, kan de toezichthouder besluiten hem nog enig uitstel te gunnen en daarover afspraken te maken. Wat dit betreft is 2005 te beschouwen als een overgangsjaar. Uitstel vanwege andere prioriteiten bij de houder is echter niet aan de orde. Voor gastouderopvang geldt dat vanaf 1 juli 2005 aan de verplichting moet worden voldaan, omdat het model pas sinds februari 2005 beschikbaar is.

10.4 Schriftelijke overeenkomst (artikel 52)

De afname van kinderopvang wordt vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst. In deze overeenkomst is ten minste vermeld:

- opvangsoort per kind;
- gepland aantal opvanguren per opvangsoort per kalenderjaar per kind;
- gemiddeld uurtarief per opvangsoort per kalenderjaar per kind.

Bepalend voor de aanvraag bij de Belastingdienst is het aantal opvanguren en het uurtarief vermeld op de offerte of de overeenkomst van de kinderopvangorganisatie.

Daarnaast zijn de volgende gegevens per kind voor de aanvraag vereist van het kindercentrum of gastouderbureau:

- naam kindercentrum/gastouderbureau;
- huisnummer en straat kindercentrum/gastouderbureau;
- postcode en vestigingsplaats kindercentrum/gastouderbureau.

10.5 Eisen administratie kinderopvangorganisatie (artikel 53)

In de regeling Wet kinderopvang is beschreven aan welke eisen de administratie van een kindercentrum en gastouderbureau moet voldoen. De toezichthouder, het UWV, het College van B&W en de Belastingdienst moeten inzage kunnen hebben in de voor hen relevante gegevens.

De administratie bevat de volgende gegevens:

- een overzicht van alle bij dat kindercentrum werkzame beroepskrachten met hun naam, geboortedatum, verklaring omtrent gedrag, getuigschriften en diploma's;
- afschrift van de risico-inventarisatie;
- overzicht van de omvang en de samenstelling van de oudercommissie;
- afschrift van het reglement van de oudercommissie;
- overzicht van alle ingeschreven kinderen met hun naam, geboortedatum, adres, postcode en woonplaats en het adres en telefoonnummer van de ouders;
- afschriften van de schriftelijke overeenkomsten;
- bewijs van gebruik van een subsidieplaats in december 2004 (voor de Belastingdienst betreffende de aanvullende tegemoetkoming).

Voor een gastouderbureau, ook:

- een overzicht van alle ingeschreven gastouders met hun naam, adres, postcode, woonplaats en telefoonnummer;
- de verklaringen omtrent gedrag;
- afschriften van de schriftelijke overeenkomsten met de vraagouder(s);
- in geval van innovatieve opvang ook een overzicht van de gastouders die innovatieve opvang bieden.

De gegevens kunnen ook op een centrale plaats geadministreerd worden op voorwaarde dat ze bij een bezoek van bijvoorbeeld de toezichthouder aan een kindercentrum direct beschikbaar zijn.

10.6 Voertaal (artikel 55)

Nederlands is de voorgeschreven voertaal in kindercentra. In afwijking van artikel 55 kan een andere taal als voertaal gebruikt worden als er sprake is van een bijzondere situatie. Hier moet dan wel een gedragscode aan ten grondslag liggen, waarin de houder toelicht dat de herkomst van de kinderen in specifieke omstandigheden (bijvoorbeeld bij kinderopvang bij een internationaal bedrijf) ertoe noodzaakt dat bijvoorbeeld Engels wordt gesproken. Daarnaast geldt een uitzondering voor het Fries dat in Friesland mede als voertaal mag worden gebruikt en voor erkende streektalen (het Nedersaksisch in delen van Friesland en in Drenthe en het Limburgs die ook als voertaal mogen worden gebruikt). Andere talen of dialecten mogen niet als voertaal worden gebruikt.

10.7 Medezeggenschap ouders

De medezeggenschap van ouders is geregeld in artikel 58, 59 en 60. Uitgangspunt is dat elke vestiging een oudercommissie heeft.

Er kan ook een centrale oudercommissie worden ingesteld. Voorwaarde is wel dat elke locatie een oudercommissie heeft, die bevoegdheden kan mandateren aan de centrale oudercommissie. Voor de toezichthouder moet dat dan wel inzichtelijk zijn, bijvoorbeeld door een schriftelijk vastgelegd besluit van de lokale oudercommissie(s).

De houder kan de verdeling van bevoegdheden ook vastleggen in aparte reglementen voor de centrale oudercommissie en voor de lokale oudercommissies. Dat dient dan wel met (aantoonbare) instemming van de lokale oudercommissies te gebeuren: duidelijk moet zijn welke bevoegdheden zijn gemandateerd. Overigens kan het niet zo zijn dat alle bevoegdheden worden overgeheveld naar de centrale oudercommissie. Dat zou namelijk tot gevolg hebben dat er uiteindelijk geen lokale oudercommissies meer zijn en dat mag dus niet. Er is een modelreglement beschikbaar bij BOinK en de MOgroep voor zowel een oudercommissie als een centrale oudercommissie. Deze modellen zijn afgestemd met de beide ondernemersorganisaties.

10.8 Beleidsregels kwaliteit kinderopvang

Er zijn aparte beleidsregels geformuleerd voor hele dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang. Een beleidsregel is niet algemeen verbindend; wanneer een kinderopvangondernemer afwijkt van de beleidsregel en van wat dus in de sector gebruikelijk is, dan ligt de bewijslast bij de houder van het kindercentrum. De houder moet dan aannemelijk maken dat de door hem geboden opvang verantwoorde kinderopvang is. Wijkt de kinderopvangondernemer in negatieve zin af van wat landelijk gebruikelijk is, dan kan de gemeente optreden. De beleidsregel biedt daarbij houvast, ook bij eventuele juridische procedures.

De belangrijkste bepalingen uit de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang zijn hieronder samengevat.

10.8.1 Kwaliteit kindercentra

Pedagogisch beleidsplan

Een kindercentrum dient te beschikken over een pedagogisch beleidsplan, waarin de vier competenties die bepalend zijn voor verantwoorde kinderopvang in overleg met de oudercommissie zijn uitgewerkt. Het gaat daarbij om de volgende vier competenties: voldoende emotionele veiligheid, voldoende mogelijkheden voor de ontwikkeling van persoonlijke competenties en sociale competenties en overdracht van waarden en normen. Verder dient het beleidsplan onder andere de werkwijze, samenstelling en maximale omvang van de stamgroepen te beschrijven. Ook geeft het pedagogisch beleidsplan aan op welke wijze het zogenoemde open-deuren-beleid wordt gevoerd. Zes maanden na melding moet het beleidsplan gereed zijn.

Groepsgrootte dagopvang en buitenschoolse opvang

In de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang worden regels gesteld voor het maximaal aantal kinderen dat een leidster mag opvangen: het gaat dan om het aantal gelijktijdig aanwezige kinderen. Uitgangspunt is kinderopvang met vaste groepen in een eigen ruimte (stamgroepen), maar een zogenoemd open-deuren-beleid moet mogelijk zijn. Dit houdt in dat de leidster-kind-ratio op centrumniveau kan worden vastgesteld.

Verblijfruimten, slaapruimten en buitenspeelruimten

De beleidsregels regelen hoeveel bruto oppervlak speelruimte in de groepsruimte aanwezig moet zijn, dat er voor kinderen tot 1,5 jaar afzonderlijke slaapruimtes moeten zijn en aan welke eisen buitenspeelruimten moeten voldoen.

Risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid

De eisen waaraan de verplichte risico-inventarisatie moet voldoen zijn in de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang nader uitgewerkt. Zo dient de risico-inventarisatie veiligheid tevens een lijst van ongevallen die kinderen zijn overkomen te bevatten. Verder is bepaald dat de houder tenminste jaarlijks een risico-inventarisatie moet maken. Stichting Consument en Veiligheid en het Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid hebben model-risico-inventarisaties gemaakt voor respectievelijk veiligheid en gezondheid. Deze modellen dienen als handreiking naar ondernemers. (Het is niet verplicht deze modellen te gebruiken).

Beroepskwalificatie personeel

Beroepskrachten moeten beschikken over passende beroepskwalificaties overeenkomstig de CAO kinderopvang. Ook de inzet van beroepskrachten in opleiding is bepaald in de CAO.

Verklaring omtrent het gedrag

Personen werkzaam bij een kindercentrum moeten in het bezit zijn van een verklaring omtrent het gedrag, afgegeven volgens de Wet justitiële documentatie of de Wet op de justitiële documentatie en op de verklaringen omtrent het gedrag. Het gaat hierbij om: de werknemer met een arbeidsovereenkomst, de houder en de bestuurder. In het geval van werknemers gaat het om personen werkzaam op de locatie waar de kinderen worden opgevangen. Werknemers die als uitzendkracht werkzaam zijn, hoeven slechts de eerste maal dat zij op een kindercentrum gaan werken de verklaring te overleggen.

10.8.2 Kwaliteit gastouderbureaus en gastouderopvang

Pedagogisch beleidsplan

Ook een gastouderbureau moet beschikken over een pedagogisch beleidsplan, waarin de vier hierboven genoemde competenties voor verantwoorde uitvoering van gastouderopvang zijn uitgewerkt. Verder moet in dit plan tenminste zijn opgenomen: de samenstelling van het aantal kinderen dat door de gastouder wordt opgevangen en de eisen die aan gastouderschap worden gesteld.

Zes maanden na inwerkingtreding van de Wet kinderopvang of zes maanden na de melding moet het beleidsplan gereed zijn.

Risico-inventarisatie

De opzet van de risico-inventarisatie van woningen waar gastouderopvang plaatsvindt lijkt op die van kindercentra, maar is toegespitst op het gegeven dat de woningen geïnspecteerd worden door gastouderbureaus. De GGD kan de veiligheid en gezondheid van de woning waar de gastouderopvang plaatsvindt beoordelen op basis van de door het gastouderbureau uitgevoerde risico-inventarisatie.

Huisbezoeken

Het gastouderbureau moet voorwaarden scheppen voor een kwalitatief goede opvang. Gastouders moeten aangeven mee te zullen werken aan de risico-inventarisatie en aan minimaal één huisbezoek per jaar door een medewerker van het gastouderbureau.

Beroepskwalificatie personeel

Beroepskrachten beschikken over een voor de werkzaamheden passende beroepskwalificatie overeenkomstig de CAO kinderopvang.

Verklaring omtrent gedrag

Gastouders (waaronder de volwassen huisgenoten van de gastouder die bij de opvang worden ingezet) en personen werkzaam bij een gastouderbureau moeten in het bezit zijn van een verklaring omtrent het gedrag, afgegeven volgens de Wet justitiële documentatie of de Wet op de justitiële documentatie en op de verklaringen omtrent het gedrag. Bij de personen werkzaam bij een gastouderbureau gaat het om de houder, de bestuurder, dan wel het hoofd van het gastouderbureau of de bemiddelingsmedewerker met een arbeidsovereenkomst.

10.9 Wet klachtrecht cliënten zorgsector

Kinderopvangorganisaties vallen tot 1-1-2005 onder de Wet klachtrecht cliënten zorgsector. De verantwoordelijke toezichthouder was tot 1 januari 2005 de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Omdat de GGD onder de Wet kinderopvang de toezichthouder is voor de kinderopvang, heeft de wetgever ook het toezicht op de Wet klachtrecht voor de kinderopvang bij de GGD neergelegd. De Wet Klachtrecht cliënten zorgsector is inhoudelijk niet veranderd. Controle op de naleving van de Wet klachtrecht cliënten zorgsector kan voor de GGD ook informatie opleveren die voor de overige taken op het gebied van de kinderopvang van belang is.

11 Toezicht

De gemeente is verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de kwaliteitseisen van de kinderopvang en de handhaving. Het College van Burgemeester en Wethouders wijst ambtenaren van de GGD aan als toezichthouder. Niet alle gemeenteambtenaren kunnen dus (her)inspecties uitvoeren, alleen ambtenaren van de GGD die zijn aangewezen als toezichthouder. Zij houden toezicht op de naleving van de in de wet geformuleerde kwaliteitseisen.

In de Wet kinderopvang en de Beleidsregels werkwijze toezicht staan de criteria waaraan een inspectie moet voldoen. Daar moet de toezichthouder zich aan houden. Ieder kindercentrum en ieder gastouderbureau wordt getoetst op de kwaliteitseisen uit de wet en de Beleidsregels kwaliteit op de manier zoals vastgelegd in de Beleidsregels werkwijze toezicht, de toetsingskaders en de werkinstructies. De inspecteurs van de GGD voeren de inspectie uit op basis van landelijk geldende toetsingskaders. Er zijn aparte toetsingskaders voor de dagopvang, de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang (waaronder innovatieve kinderopvang). Het maakt daarbij niet uit of er sprake is van een groot of een kleinschalig kindercentrum. De wet kent daarin geen onderscheid.

De gemeente maakt afspraken met de GGD over de handhaving, de planning van inspecties en over de kosten gemoeid met de uitvoering van de taken door de GGD. Bij de storting in het Gemeentefonds zijn de kosten voor het toezicht inbegrepen.

De gemeente is niet verplicht actief op zoek te gaan naar niet-gemelde kindercentra, maar kan daarin een eigen beleid voeren.

Klachten over de kwaliteit van een kinderopvangorganisatie zijn in de eerste plaats bestemd voor de betreffende organisatie, maar kunnen ook voor de GGD een belangrijk signaal zijn dat er iets aan de hand is.

11.1 Aanwijzen toezichthouder (artikel 61)

De GGD-inspecteur wordt op naam aangewezen als toezichthouder. De GGD moet er voor zorgdragen dat inspecties doorgang vinden. In dit verband kan het praktisch zijn om meerdere personen aan te wijzen.

Gemeenten kunnen ook in een (GGD-)regio samenwerken, als maar duidelijk is in welke gemeente de betreffende GGD-ambtenaar bevoegd is als toezichthouder. Daarvan dient melding te worden gedaan in de lokale pers (artikel 61, tweede lid, van de Wet kinderopvang).

Ingevolge van artikel 5.12 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) geldt dat het legitimatiebewijs voor toezichthouders moet zijn uitgegeven door het bestuursorgaan onder wiens verantwoordelijkheid de toezichthouder werkt. Dit is het bestuursorgaan ten opzichte van wie de toezichthouder in een ondergeschiktheidsrelatie verkeert. Hoewel uit de toelichting bij de Regeling model legitimatiebewijs toezichthouders Awb anders zou kunnen worden afgeleid, kan dit dus een ander bestuursorgaan zijn dan een bestuursorgaan dat krachtens een wettelijk voorschrift als bedoeld in artikel 5.11 Awb, bevoegd is verklaard om toezichthouders aan te wijzen en te belasten met het toezicht op de naleving van bepaalde voorschriften. Doorgaans heeft een toezichthouder voor zijn toezichthoudende taken slechts één legitimatiebewijs nodig, ook al is hij door meer bestuursorganen als toezichthouder aangewezen.

Veelal is er een gemeenschappelijke regeling in het leven geroepen waarbij er een rechtspersoon (de GGD) is opgericht. Vervolgens wijzen de desbetreffende gemeenten medewerkers van de GGD als toezichthouder aan. Deze medewerkers zijn dus in dienst van de rechtspersoon GGD en niet van de gemeente. De aanwijzing door de gemeente als toezichthouders in het kader van de Wet Kinderopvang doet daar niet aan af.

Aangezien een legitimatiebewijs moet worden afgegeven door het bestuursorgaan onder wiens verantwoordelijkheid de toezichthouder werkt, moet in dat geval het legitimatiebewijs door de GGD en niet door de desbetreffende gemeente worden afgegeven. Het is dus mogelijk dat de GGD-toezichthouders met één legitimatiebewijs in verschillende gemeenten werkzaam zijn.

De Wet kinderopvang stelt geen eisen aan GGD-inspecteurs. Wel stellen de wet en de beleidsregels eisen aan het toezicht dat door de inspecteurs moet worden uitgevoerd. Mocht hierover een klacht ontstaan, dan zal die klacht volgens de klachtenprocedure van de GGD worden behandeld.

11.2 Rol toezichthouder

Op basis van de Wet kinderopvang heeft de inspecteur een toezichthoudende rol. De toezichthouder inspecteert de naleving de eisen van de wet op basis van de Toetsingskaders. De kosten voor het toezicht worden niet in rekening gebracht bij het kindercentrum of het gastouderbureau.

Op basis van de Wet collectieve preventie volksgezondheid (Wcpv) kan een (andere) GGD-medewerker advies uitbrengen op het gebied van gezondheid en hygiëne. De kosten voor een dergelijk gevraagd advies kunnen bij de houder apart in rekening worden gebracht.

11.3 Soorten inspecties (artikel 62)

De Beleidsregels werkwijze toezichthouder kinderopvang bieden de mogelijkheid om zowel aangekondigd als onaangekondigd te inspecteren.

De GGD-inspecteur overlegt met de gemeente over de planning van de inspecties.

Wijziging van de gegevens in het register (extra kindplaatsen, verhuizing e.d.) betekent in beginsel een nieuwe inspectie. Een paar voorbeelden:

- afsplitsing leidt tot een nieuwe houder. Dat kan een goede reden zijn om een inspectie uit te voeren om na te gaan of die nieuwe houder zijn beleid binnen de kaders van de wet vormgeeft;
- verhuizing betekent een nieuwe locatie: inspectie moet uitwijzen of deze nieuwe locatie voldoet;
- uitbreiding van het aantal kindplaatsen: inspectie moet uitwijzen of de accommodatie daarvoor geschikt is.

Afhankelijk van de situatie kunnen er verschillende inspecties plaatsvinden:

- inspectie na melding;
- jaarlijkse inspectie;
- onaangekondigde inspectie;
- nader onderzoek op deelaspecten.

11.3.1 Inspectie na melding

Bij nieuwe kindercentra en gastouderbureaus dient de GGD langs te gaan voor inspectie binnen 8 weken na melding, maar vóór opening (inspectie op zaken die vóór opening al te controleren zijn). Bij deze inspectie stelt de inspecteur vast of er sprake is van kinderopvang of gastouderopvang in de zin van de wet. Wanneer sprake is van kinderopvang onderzoekt de toezichthouder of redelijkerwijs kan worden aangenomen dat aan de kwaliteitseisen zal worden voldaan. Is dat het geval dan kan de exploitatie worden gestart. Als de inspectie niet heeft plaatsgevonden binnen 8 weken na melding, de termijn waarbinnen deze eerste inspectie moet plaatsvinden, kan de exploitatie gestart worden.

Deze eerste inspectie wordt gevolgd door inspectie binnen drie maanden na opening (op de overige zaken, zoals leidster/kind-ratio). De datum van exploitatie is de datum waarop het kindercentrum open gaat en er daadwerkelijk kinderen worden opgevangen.

11.3.2 Jaarlijkse inspectie

De reguliere inspecties worden tijdig aangekondigd, zodat de houder alle documenten gereed kan hebben en tijd inruimt voor de inspecteur. Voor een belangrijk deel kan dat niet anders dan ter plekke worden gecontroleerd. Dus vindt jaarlijks (ook) een fysieke inspectie plaats. De inspectie betreft de volgende zeven domeinen: ouders en informatie, personeel, veiligheid en gezondheid, accommodatie en inrichting, groeps grootte en leidster/kind-ratio, pedagogisch beleid en praktijk en klachten.

Overigens wordt 2005 gezien als overgangsjaar. De GGD-inspecteurs zijn in het eerste kwartaal van 2005 getraind in de nieuwe manier van inspecteren, waardoor mogelijk niet alle jaarlijkse inspecties in 2005 uitgevoerd kunnen worden. In het eerste kwartaal van 2005 is voorrang gegeven aan nieuw gemelde kindercentra en gastouderbureaus en aan voorzieningen die bij eerdere inspecties niet aan alle eisen voldeden of waarover negatieve signalen zijn binnengekomen.

Concrete overgangsregelingen in 2005 zijn:

- het pedagogisch beleidsplan voor kindercentra en gastouderbureaus hoeft pas 1 juli klaar te zijn;
- de risico-inventarisatie voor gastouderbureaus hoeft pas op 1 juli uitgevoerd te zijn en het reglement voor de oudercommissie hoeft pas 1 juli klaar te zijn.

Interview oudercommissie

Onderdeel van de jaarlijkse inspectie is een interview met (een lid van) de oudercommissie. Het interview gaat in eerste instantie via een schriftelijke vragenlijst, die wordt voorgelegd aan de oudercommissie. Mochten er dan nog vragen zijn, dan neemt de GGD elektronisch of telefonisch contact op. Is echter sprake van een ingewikkelde kwestie dan kan het noodzakelijk zijn om een afspraak te maken om elkaar in persoon te spreken.

Veiligheid en gezondheid

Op het gebied van veiligheid en gezondheid beoordeelt de GGD drie items: is er een risico-inventarisatie, wordt voldaan aan de voorwaarden én worden de daaruit voortvloeiende verbeterplannen ook daadwerkelijk uitgevoerd? Om deze items te kunnen beoordelen heeft GGD Nederland veldinstrumenten ontwikkeld. Op basis hiervan kan de GGD-inspecteur gestructureerd meerdere items inspecteren. Het eindoordeel wordt echter gereduceerd tot de drie items voor veiligheid en voor gezondheid.

In het inspectierapport worden vervolgens de conclusies getrokken: voldoet de risico-inventarisatie aan de voorwaarden, voldoet het beleid om de gezondheid en de veiligheid te waarborgen, en voldoet de uitvoering van het beleid.

11.3.3 Onaangekondigde inspectie

Naar aanleiding van een signaal of eerder tekortschieten van de houder kan de GGD in overleg met de gemeente kiezen voor een onaangekondigde inspectie. Ook kan een onaangekondigde inspectie zinvol zijn om bij meerdere instellingen tegelijk een bepaald aspect te onderzoeken, zoals de leidster-kind-ratio.

11.3.4 Nader onderzoek

Als bij een inspectie afspraken worden gemaakt over bijvoorbeeld aanvullende informatie of aan te brengen verbeteringen, kan zo nodig na de afgesproken termijn op dat onderdeel nog een vervolgininspectie plaatsvinden.

11.3.5 Gastouderopvang

Gastouderopvang bestaat uit het opvangen van ten hoogste vier dan wel zes kinderen tegelijkertijd (exclusief de eigen kinderen). Gastouderopvang moet echter wel door een gastouderbureau tot stand komen en door het gastouderbureau begeleid worden. Gastouderbureaus zullen dus in hun kwaliteitsbeleid (zie criteria kwaliteitsbeleid uit het Toetsingkader voor gastouderopvang) moeten aangeven hoe zij hier zicht op houden en hoe zij er voor zorgen dat er maximaal vier kinderen tegelijkertijd worden opgevangen. De GGD-inspecteur vraagt aan het gastouderbureau inzage in het beleid en kan vragen stellen over de uitvoering hiervan.

Gastouderopvang kan op verschillende manieren door het gastouderbureau georganiseerd worden. Via het plaatsingsmodel, waar gastouders in loondienst werken. Of via het bemiddelingsmodel, waar gastouders als freelancer of zelfstandig ondernemer (kan ook binnen een franchiseconstructie zijn) werken. Het toetsingkader gastouderopvang is echter voor alle organisatorische modellen van gastouderopvang hetzelfde.

Is er bij opvang van een klein aantal kinderen in een huis geen sprake van gastouderopvang, maar sprake van kinderopvang in de zin van de wet, dan is het een kleinschalig kindercentrum. De GGD-inspecteur moet in dit geval dus beoordelen of er sprake is van gastouderopvang of kinderopvang.

11.3.6 Innovatieve kinderopvang

De Wet kinderopvang maakt het in artikel 87 mogelijk innovatieve vormen van kinderopvang aan te wijzen. Het Tijdelijk besluit innovatieve kinderopvang voorziet hierin. Innovatieve kinderopvang wordt als aparte opvangvorm in het register vermeld. Als geregistreerde gastouderbureaus innovatieve gastouderopvang willen gaan bieden, moeten ze dit melden bij de gemeente als wijziging van het register.

11.4 Werkwijze toezichthouder (artikel 62)

Volgens artikel 62 van de Wet kinderopvang moet de toezichthouder jaarlijks onderzoeken of de exploitatie van elk kindercentrum of gastouderbureau, plaatsvindt in overeenstemming met de gestelde regels in de wet en de beleidsregels. Er wordt niet op andere wet- en regelgeving gecontroleerd, zoals de brandveiligheid, de ongevallenverzekering of de wettelijke aansprakelijkheidsverzekering.

De inspecties worden uitgevoerd aan de hand van de toetsingskaders voor dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang. De GGD-inspecteur heeft alleen de bevoegdheid om woningen te betreden als het gaat om woningen die dienen als kindercentrum of als gastouderbureau. Bij een serieus vermoeden van een kindercentrum in een woning heeft de GGD-inspecteur ook de bevoegdheid die woning te betreden. Hij kan dan ter plekke constateren of dat inderdaad zo is.

De uitvoering van de inspectie vindt plaats aan de hand van landelijke regels vastgelegd in de Wet kinderopvang en de Beleidsregels werkwijze toezichthouder kinderopvang. Kort samengevat bestaat de inspectie uit: het verzamelen van informatie, het ordenen daarvan en de oordeelsvorming. GGD Nederland maakt een handboek voor inspecteurs waarin beschreven is hoe de toezichthouder toezicht moet houden.

Onder andere het pedagogisch beleidsplan wordt in praktijk getoetst door een bezoek aan een of meerdere groepen. Hierbij onderzoekt de inspecteur hoe de sociaal-emotionele veiligheid, de persoonlijke competentie, de sociale competentie en de overdracht van normen en waarden worden gewaarborgd. Ook hiervoor zijn veldinstrumenten ontwikkeld waarmee de GGD-inspecteurs gestructureerd hun oordeel kunnen vormen.

Doel van de inspectie is om een zorgvuldig en afgewogen oordeel te geven over de naleving van de wet en de beleidsregels.

Afwijken van de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang

In de toetsingskaders is het verschil tussen eisen uit de Wet kinderopvang en een beleidsregel aangegeven. De houder mag van een beleidsregel afwijken wanneer hij een alternatief heeft voor dat wat een specifieke beleidsregel beoogt. Het alternatief moet wel gelijkwaardig of beter zijn dan de eis van de beleidsregel. De bewijslast ligt bij de houder.

Hierna wordt een aantal veel voorkomende vragen daarover benoemd.

Speelruimte

Het gaat bij de speelruimte-eisen om normen uit de beleidsregels. Wanneer men daar niet aan voldoet en geen goed alternatief biedt, dan zal men de capaciteit moeten reduceren om wel aan de normen te kunnen voldoen. De gemeente kan geen ontheffing van bepaalde regels verlenen. Het gaat hier immers om de handhaving van landelijke regels.

Buitenspeelruimte

In de beleidsregels wordt 3 m² per feitelijk aanwezig kind genoemd. In de praktijk zal dit vrijwel gelijk zijn aan het aantal geregistreerde kindplaatsen. De norm is dus niet gerelateerd aan het aantal buitenspelende kinderen.

Achterwacht

Als een beroepskracht binnen de leidster/kind-ratio alleen in een kindercentrum mag zijn (en dat zal dus vooral in een kleinschalig kindercentrum zijn), is het onredelijk te eisen dat er een achterwacht in het gebouw moet zijn (mag natuurlijk wel als het kan). Er moeten wel goede afspraken zijn gemaakt over hoe de achterwacht is geregeld. Het moet gaan om een volwassene die in geval van calamiteiten beschikbaar is. Het oordeel hierover is aan de GGD-inspecteur ter plekke. Gaat het om een volwassene? En is die bij calamiteiten beschikbaar? Doorslaggevend is dan welke afspraken zijn gemaakt: is de achterwacht altijd en direct bereikbaar? Bijvoorbeeld omdat zij/hij aan de overkant van de straat woont of via een mobiel telefoonnummer. En hoe snel kan de achterwacht daadwerkelijk ter plekke zijn vanaf het moment dat zij/hij gealarmeerd is? Valt dat bijvoorbeeld binnen de aanrijtijd van een ambulance (15 minuten)?

Pedagogisch beleidsplan

Het pedagogisch beleidsplan wordt gecontroleerd op zes voorwaarden: zijn de vier competenties uitgewerkt (emotionele veiligheid, sociale competentie, persoonlijke competentie en overdracht van normen en waarden), is dat in overleg met de oudercommissie gebeurd en wordt hier in de praktijk naar gehandeld?

Vervolgens moet de inspecteur aan de hand van twee voorwaarden de relatie toetsen tussen het pedagogisch beleidsplan en de praktijk: zijn de beroepskrachten op de hoogte van de inhoud en handelen zij ook in de praktijk conform het beleidsplan?

11.5 Rapportage GGD-inspecteur (artikel 63)

De rapportage is gebaseerd op het systeem van hoor en wederhoor. Binnen zes weken na de inspectie biedt de inspecteur een ontwerprapport aan de houder aan. De houder krijgt vervolgens twee weken om te overleggen met de inspecteur over de inhoud van dit ontwerprapport. Als er geen inhoudelijke overeenstemming wordt bereikt, kan de houder binnen twee weken een schriftelijke reactie aan het rapport toevoegen.

De GGD-rapportage bevat de onderzoeksresultaten, de conclusies en - zonodig - gewenste herstelacties en de bijhorende termijnen. Deze rapportage wordt naar het College gestuurd, samen met de eventuele schriftelijke reactie van de houder en een advies van de GGD-inspecteur over mogelijke maatregelen door de gemeente. Ook de houder ontvangt het rapport en dient dit ter inzage te leggen voor de ouders en het personeel. De GGD maakt het rapport uiterlijk drie weken na vaststelling openbaar.

11.6 Beleidsregels werkwijze toezichthouder

De Beleidsregels werkwijze toezichthouder zijn opgesteld om een uniforme werkwijze van GGD-ambtenaren te bevorderen en transparant te maken voor kindercentra, gastouderbureaus en ouders. Deze regels geven aan welke werkzaamheden de GGD-ambtenaar moet verrichten, de inhoudelijk uitwerking van de kwaliteitsaspecten (toetsingskaders), welke verschillende soorten toezichtonderzoek (na melding, periodiek, incidenteel, nader onderzoek) mogelijk zijn, de toezichtwerkzaamheden in 2005 en de eisen die aan inspectierapporten worden gesteld.

Voordat de GGD-ambtenaar met een onderzoek start, gaat hij na of sprake is van kinderopvang of gastouderopvang door tussenkomst van een gastouderbureau en of deze opvang geregistreerd is. Hiertoe is een selectieformulier opgesteld (bijlage 4 bij de beleidsregels). Hiermee kan de GGD-ambtenaar nagaan of de opvang die hij inspecteert kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang is, en of het kindercentrum of gastouderbureau is gemeld en of de gegevens in het register actueel zijn.

Toetsingskaders

Door de GGD Nederland zijn, in opdracht van het ministerie van SZW en de VNG, drie toetsingskaders ontwikkeld. Een toetsingskader voor dagopvang, een toetsingskader voor buitenschoolse opvang en een toetsingskader voor gastouderopvang. In deze toetsingskaders is vastgelegd naar welke kwaliteitsaspecten de toezichthouder kijkt en hoe hij tot een oordeel komt. De verschillende vormen van onderzoek vinden plaats op basis van dit kader. De kwaliteitsaspecten die de toezichthouder beoordeelt zijn ingedeeld naar domeinen (o.a. ouders, personeel, accommodatie). In de toetsingskaders is eveneens het domein pedagogisch beleid en praktijk opgenomen. Met behulp van verschillende indicatoren worden de vier competenties waaraan verantwoorde kinderopvang moet voldoen getoetst. Elk domein kent verschillende voorwaarden. Bij elk kwaliteitsaspect is een beslisregel opgenomen waaruit duidelijk wordt aan welke voorwaarden moet worden voldaan om te komen tot een positief oordeel.

12 Handhaving

De gemeente i.c. het College van Burgemeester en Wethouders is verantwoordelijk voor de handhaving (artikel 61). Het toezicht op de kwaliteit is neergelegd bij de GGD (artikel 61). Op basis van het advies van de GGD besluit het College van B&W tot maatregelen.

De taken van de toezichthouder zijn zeer nauwkeurig omschreven. Voor de wijze van handhaving geldt dat minder strikt. Een gemeente zal hieromtrent zelf afwegingen moeten maken binnen het wettelijk kader.

De inspecteur beschrijft in zijn rapport aan welke eisen een kinderopvangorganisatie voldoet, en aan welke niet. Als aan één of meer eisen niet wordt voldaan, dan geldt dat als een overtreding.

Het is belangrijk om vast te leggen hoe de gemeente vervolgens met dergelijke overtredingen omgaat. Dan weet de houder ook welke sanctie in het algemeen volgt op welke overtreding.

De gemeente kan gebruik maken van de door de VNG ontwikkelde Handreiking “Kwaliteit handhaven in de kinderopvang”. Deze handreiking is te downloaden van www.vng.nl > beleidsvelden > jeugd > kinderopvang. Hierin wordt toegelicht wat er onder handhaving wordt verstaan en wat de sanctioneringinstrumenten onder de Wet kinderopvang zijn. Dan vervolgt de handreiking met een stappenplan voor gemeenten en GGD'en om, via een concreet aangeleverde werkwijze aangeleverd op een Cd-rom, handhaving- en sanctioneringbeleid in de kinderopvang te formuleren. De gemeente moet prioriteiten vastleggen en werkafspraken maken met de GGD. In de handreiking wordt aangegeven welk sanctiemiddel wanneer ingezet kan worden. En wat de afwegingen zijn en welke keuzen gemaakt dienen te worden op het lokale niveau als het gaat om niet-gemelde kinderopvang. Hierdoor ontstaat een transparante vorm van handhaving en eventueel sanctionering en weten ouders, inspecteurs en ondernemers in de kinderopvang waar ze aan toe zijn.

Alleen in exceptionele gevallen kan de GGD zelf handhaven. Als de inspecteur een situatie aantreft die gevaarlijk is, kan de GGD-inspecteur een schriftelijk bevel geven en zonodig de opvang met onmiddellijke ingang stilleggen. Volgens artikel 65 van de wet kan dit maximaal voor een periode van zeven dagen. De GGD-inspecteur meldt dit meteen bij het College, die de handhaving vervolgens kan voorzetten met een passende maatregel.

12.1 Opsporing

Het opsporen van niet-gemelde kinderopvang hoort niet per definitie tot de taak van de toezichthouder. Het hoort wel tot de taak van de toezichthouder om te constateren of een opvangsituatie voldoet aan de definitie van de wet. Het selectieformulier dat de GGD-inspecteur gebruikt bevat een vraag daarover.

De gemeente kan in overleg met de GGD afspraken maken over uitvoering van de handhavingstaak als het gaat om niet-gemelde kinderopvang. In de VNG-handreiking wordt daaraan aandacht besteed.

12.2 Bestuurlijke boete

Het College bepaalt binnen de kaders van de wet in welke situatie hij een boete oplegt en hoe hoog deze boete is (tot een maximum van € 45.000). Zie in verband ook art. 72-86 van de Wet kinderopvang.

De hierboven besproken handreiking van de VNG kan gemeenten hierbij faciliteren. Elke gemeente moet in een gemeentelijke verordening het handhavingsbeleid regelen.

12.3 **Bezwaar**

Hiervoor is aangegeven op welke wijze hoor en wederhoor worden toegepast voordat het GGD-rapport wordt vastgesteld. Er kan geen bezwaar worden gemaakt tegen het vastgestelde GGD-rapport. Belanghebbenden kunnen wel bezwaar maken tegen besluiten van de gemeente, voor zover het beschikkingen zijn in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Degene die bezwaar maakt dient zich dan te richten tot de gemeente. Tegen een uitspraak van de gemeente kan beroep worden aangetekend bij de administratieve rechter. Het maken van bezwaar heeft geen schorsende werking, dat wil zeggen het besluit van de gemeente blijft gelden totdat de rechter anders beslist.

Daarnaast kennen gemeenten een klachtenregeling op grond van de Algemene wet bestuursrecht. Een gedraging van GGD-inspecteur wordt in dit verband aangemerkt als een gedraging van de gemeente.

12.4 **Verslag gemeente**

De gemeente moet elk jaar verslag doen over de uitvoering van toezicht en handhaving van dat jaar. Voor dit verslag is een model gemaakt door IWI en als onderdeel van de Regeling Wet kinderopvang vastgesteld door de minister van SZW. In het verslag wordt onder meer vermeld:

- aantal geregistreerde kindercentra/gastouderbureaus;
- aanwijzing van GGD-ambtenaren als toezichthouder;
- aantal onderzoeken na melding;
- aantal jaarlijks onderzoeken;
- aantal incidentele onderzoeken;
- wijze van onderzoeken door GGD;
- resultaten van de GGD-inspecties;
- aantal voorstellen van de GGD voor sancties;
- aantal afwijkingen van het advies met vermelding van de reden daarvoor;
- ingezette sanctie-instrumenten.

Het rapport wordt jaarlijks voor 1 juli aangeboden aan de gemeenteraad en aan de minister.

13 Tweedelijns toezicht

Het tweedelijns toezicht is neergelegd bij de Inspectie voor Werk en Inkomen (IWI) van het Ministerie van SZW.

De taak van de IWI is toezicht houden op gemeenten en zonodig signalen af te geven. De IWI kan gevraagd en ongevraagd bevindingen en/of adviezen doorgeven aan de minister. Dat geldt ook op individueel gemeentelijk niveau. Pas na 1 juli 2006, als de eerste rapportages van de gemeenten bij de IWI binnengekomen zijn, kan deze taak ter hand worden genomen.

In 2005 monitort de IWI het opzetten van de toetsing en handhaving door gemeenten. Daarbij wordt in de gemeentelijke rapportages onder meer nagegaan:

- welke afdeling verantwoordelijk is voor de uitvoering van toezicht en handhaving;
- de formatie;
- het bedrag voor 2005;
- welk product wordt gebruikt voor de ondersteuning van het handhavingproces;
- hoe de samenwerking met de GGD is vormgegeven.